

BUITEN

13^e JAARGANG N°. 51.

ZATERDAG 20 DECEMBER 1919.

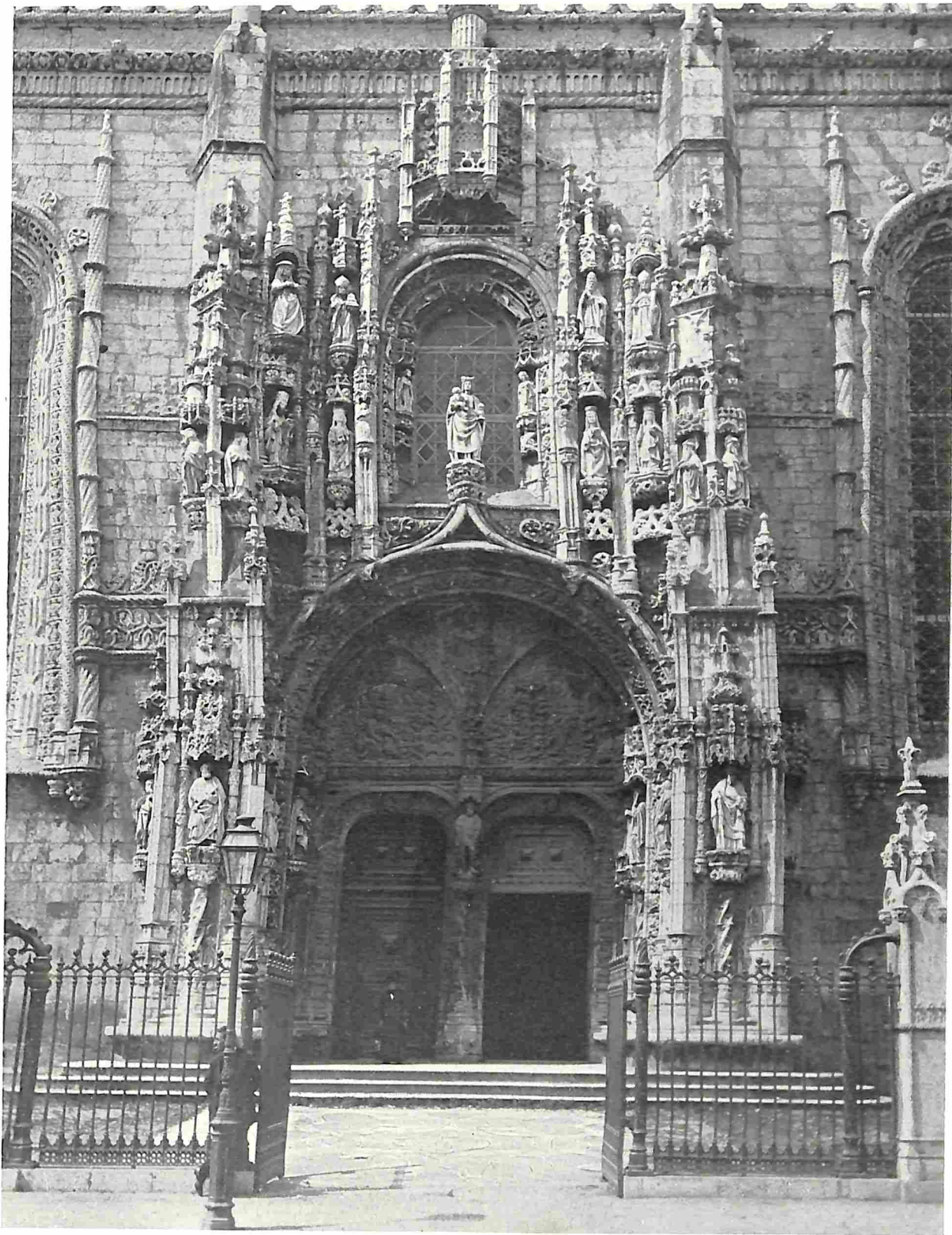

Foto D. C. Lomelino.

REISINDRUKKEN UIT PORTUGAL.

HOOFDINGANG VAN DE KERK SANTA MARIA DE BELEM BIJ LISSABON.
TUSSEN DE BEIDE DEUREN HET BEELD VAN HENDRIK DEN ZEEVAARDER. ER BOVEN
EEN PRACHTIG VENSTER IN SCHITTERENDE OMLIJSTING VAN BEELDHOUWERK.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

BARBARIJSCHЕ SCHAPEN (13), UIT HET ENGELSCHE VAN ROBERT HICHENS, DOOR LIES SINNIGE—VAN DER AAT	BLZ. 596, 605
ONTVANGEN BOEKEN	BLZ. 597
REISINDRUKKEN UIT PORTUGAL (VERVOLG), DOOR DR. M. G. DE BOER, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 595, 598—601
KWADAN OF GEHEIMZINNIGE VERHALEN UIT JAPAN, UIT HET ENGELSCHE DOOR S. J. BARENTZ—SCHÖNBERG.	BLZ. 599
HEILIGE VUREN, DOOR G.	602
OVERTOOMSCHE TUINEN, DOOR CORN. J. GIMPEL, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 602—603
RECHT EN SLECHT, DOOR DE R.	BLZ. 603
SPREEKWOORDEN UIT DEN VREEMDE, DOOR G.	603
DE RIDDERHOFSTAD HET HUIS TE WERVE ONDER VOORBURG, DOOR K. L. SCHAMP, GEÏLLUSTREERD	604
DUYFJE, DOOR F. W. DRIJVER, GEÏLLUSTREERD	605
AAN DE ALKMAARDER OF LANGE MEER, ILLUSTRATIE	606

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

BARBARIJSCHЕ SCHAPEN.

13) Naar het Engelsch van ROBERT HICHENS.

HOEWEL Benchaâlal misschien niet langen tijd achtereen listig had kunnen zijn, zijn geduld bij het uitoefenen van een of andere handigheid niet lang had kunnen bewaren, wist hij toch, hoe tegelijkertijd vernuftig en geheimhoudend te zijn, zooals hij in zijn leven dikwijls bewezen had. Maar hij had het gebrek dat zoo veel Arabische diplomatie te niet doet. Als zijn hartstochten sterk waren, liet hij er zich dikwijls door vervoeren. Zijn opvliegendheid haalde dikwijls het gebouw neer, dat zijn listigheid had opgebouwd. En als zijn kalmte terugkeerde zag hij neer op de puinhoopen.

Hij had de veraging welke hij ten opzichte van Achmed had begaan reeds begrepen.

De gids zou zeker naar den Boumi gaan en hem verraden, hem verraden aan den grooten blonden jager op Barbariische schapen, die naar bed ging vóór de maan opkwam, en die zijn mooie schepseltje, zijn klein eekhoortje der wouden, zijn roos uit den tuin, zijn Fatima met haar oogen als turkooisen, en haar kleine, zilverwitte handen, alleen liet om de serenade van den Spahi te hooren en naast den Spahi bij de rivier te zitten. Benchaâlal had een groote minachting voor den Boumi, de minachting van den beschaafden Muzelman voor den onbeschaafden Christen. Er zijn weinig gevoelens die dieper zijn en meer onbegrensd. Maar hij moest rekening houden met den Boumi, nu de groote vergissing was begaan en de uitbarsting van woede welke haar veroorzaakt had, aan het afnemen was.

Wat zou de Boumi doen?

Benchaâlal had zijn eigen ideeën omtrent vreemdelingen, welke hij hoofdzakelijk had opgedaan door zijn omgang met de Franschen in Algiers en gedurende twee bezoeken welke hij aan Parijs had gebracht. Van de Engelschen wist hij slechts weinig. Het kwam hem voor dat ze allen zeer rijk waren. In zijn verbeelding woonden zij allen in een Noordelijk land dat voortdurend in zware, gele, zeer dichte wolken gehuld was welke zij „Le fogge” noemden. Het bloed was koud in zulke landen, veronderstelde hij. Hoe kon er zonder de zon vuur in de menschen zijn?

Hij wist heel goed wat een Arabier zou doen of trachten te doen als men hem zulk een geschiedenis vertelde als Achmed zeker aan den Boumi zou vertellen, hem misschien al verteld had. Hij zou de vrouw die zijn trots van bezit gekrenkt had en den man die haar had overgehaald, dooden, of trachten te dooden. Maar de Engelschen waren anders als de Arabieren. Zij lieten hun vrouwen vrij loopen. Ze lieten haar praten en lachen met

iedereen man die in haar nabijheid kwam. Voor den Arabier is de vrijheid der Westersche vrouwen een voortdurende bron van verwondering, en de verhouding van den Westerschen man in betrekking tot zijn vrouw maakt hem tot een voorwerp van heilbetreffende minachting onder de Oosterlingen. Deze minachting, welke Benchaâlal sterk voelde, deed hem nu nadenken. Hoewel hij wist wat hij zou doen in Sir Claude's plaats, wist hij niet wat Sir Claude doen zou.

Aan den oever der rivier had hij den Boumi in het gezicht gekeken. Het was streng geweest en hard. Het was het gezicht van een man. Dat was zeker. Toch had die man iederen avond geslapen, terwijl hij zijn vrouw liet doen wat ze verkoos. En hij had haar iederen dag alleen gelaten. Misschien kon het hem niet schelen wat er gebeurde.

Er was nog niets gebeurd.

Zijn geest keerde zich van Sir Claude en wendde zich tot Lady Wyverne. En hier was de Spahi op vaster grond. Hij had instinkt waar het vrouwen betrof. Westersche mannen begreep hij niet geheel en al, niettegenstaande zijn omgang met de Franschen. Maar hij zou gelachen hebben als iemand hem vertelde dat een vrouw hem lang kon bedriegen of verbijsteren, dat een vrouw met hem kon spelen of hem doorzien, terwijl de bladzijden van haar boek voor zijn oogen gesloten bleven.

Voor een oogenblik liet hij zijn gissingen omtrent Sir Claude en wat hij mogelijk doen zou, varen, en concentreerde al zijn gedachten op het kleine eekhoortje der wouden, de roos uit den tuin.

Aangenomen dat Sir Claude niet dadelijk tusschen beide kwam, aangenomen dat Lady Wyverne niet naar Beni-Mora werd gebracht, wat zou ze dan doen? Wat zou ze nu doen als ze aan haarzelf was overgelaten?

Steeds dieper raakte Benchaâlal in zijn droom verzonken.

Voor een tijdje vergat hij zelfs zijn koffie te drinken en een nieuwe cigaret te rollen. Zijn oogen waren op den vloer gevestigd.

Even later gleed er over de zonnige piek voor de geopende deur een vreemde gestalte, gekleed in licht groen, met een groen en rooden tulband. Het was de gekke Marabout, die in gedachten verdiept heen en weer liep, geleid, misschien, door de eene of andere zinsbegoocheling. Twee, driemaal, ging hij de deur van het café voorbij, onopgemerkt door Benchaâlal. Toen ging hij het rieten prieël binnen en bleef stil staan, turend in de half donkere kamer, met zijn groote, blauwe oogen die er uitzagen als de oogen van een waanzinnigen Christus.

Benchaâlal zag niet op. De Marabout staarde hem aan, aarzelde, aarzelde, ging wat achteruit, scheen toen moed te vatten, ging steelsgewijze het café binnen, kwam naar Benchaâlal toe en hurkte ten laatste naast hem op den vloer neer.

De bediende keek hem met ernstige verwondering aan, want de waanzinnige kwam nooit onder eenig dak, maar scheen een hartstocht te hebben voor den hemel en de lucht en had jaren lang onder de sterren geslapen. Na den Marabout een oogenblik te hebben gadeslagen deed hij een keelgeluid hooren en wees op den geelkoperen koffiepote. De Marabout lette er niet op. Hij keek beurtelings naar Benchaâlal en den vloer met een aarzelende nieuwsgierigheid en onrust welke bijna geheel dierlijk waren. Ten laatste bemerkte de Spahi hem.

„Breng mij nog een kop koffie, Ahmeda,” zei hij tot den bediende.

Toen de koffie gebracht was reikte hij haar den Marabout toe, die ze als tersluiks aannam en met kleine teugjes begon te drinken, terwijl hij, met het hoofd op zij, een anderen kant uitkeek, als iemand die iets ongewoons doet en vreest dat men hem zou veroordeelen als men hem zag.

De Spahi begon een cigaret te rollen. Toen hij er mee klaar was, gaf hij haar den Marabout in de hand. Dan rolde hij er een voor zich zelf en scheen weer in droomen te verzonken.

De Marabout rookte langzaam en voorzichtig, met een uitdrukking van kinderlijke verwondering turend naar den rook welke kronkelend opsteeg uit zijn mond, en verdween.

En na een poosje begon Benchaâlal hem gade te slaan. Hij herinnerde zich den tijd dat deze man gezond van geest was, toen hij om zijn rijkdom werd vereerd. Een bezoek aan Beni-Mora was zijn ondergang geweest. In de stoffige straat waar de dansers onweg met de klagende muziek, de stralende lichten, de kleine, witte huizen, had hij zijn noodlot ontmoet in het meisje uit het Zuiden, Ayesha.

Hoe vreemd, krankzinnig te worden om een vrouw, tot dezen staat te vervallen! Met den Marabout samen te zijn was bijna hetzelfde als samen te zijn met een dier. Benchaâlal's gedachten hij vroeg zich af, of hij misschien ooit op de zelfde wijze beloond deze man.

En oogenblik bracht het gezelschap van dit arme schepsel hem bijna tot een vreemd besluit. Als hij eens een paard besteeg, zonder om te zien, zonder ooit terug te denken aan de Boumi-vrouw de woestijn tot hem. Het was zoo als de oude vrouw in de auberge woestijn en het vernis van Westersche beschaving valt van hem af. Hij werpt het weg. Hij vergeet het. Hij eet de sterk gekruide de keef. En de schijn en droom van andere landen zijn voorbij,

verdroogd door de zon, zijn zon, de zon die schijnt over de wijde, naakte wereld van Allah en zijn Profeet.

De Marabout bewoog zich en maakte een klagend geluid.

Zijn cigaret was opgerookt. Hij stond op, balanceerde eerst op de eene bloote voet, dan op de andere, wierp een vluchtigen, zijdelingschen blik op Benchaâlal en sloop uit het *café*.

De Spahi zag hem in de zon regelrecht naar het kerkhof aan den hoofdweg gaan. Daar begon hij om de steenen welke de graven onderscheidden, heen te loopen, steeds in de rondte, bijna als een hongerige meesteriooze hond soms doet, wanneer hij 's nachts naar voedsel zoekt.

Benchaâlal zat er over te denken waarom hij in het *café* gekomen was. Wat had hem aangetrokken? Hij had ongetwijfeld een soort sympathie, een soort verlangen naar gezelschap getoond. Was de hem beheerschende gedachte aan een vrouw uitgegaan naar Benchaâlal's gedachte aan een vrouw? Toen hij Lady Wyverne dien avond in den pas ontmoette, was hij naar haar toegegaan, was naast haar blijven stilstaan, had haar aangestaard, bijna alsof hij zich verbeeldde dat zij zijn Ayesha was.

De arme stakker was krankzinnig! Het diende nergens toe of hij al aan hem dacht. Desniettenstaande volgden de oogen van den Spahi zijn groen kleed, terwijl hij steeds rondom de graven liep in de brandende middagzon.

De zon ging bijna onder toen Benchaâlal opstond, zijn koffie betaalde en den witten weg opging.

Hij wist nog niet dat de Boumi weer was gaan jagen in de bergen. Achmed had het hem niet gezegd. Maar nu kwam hij op den weg den slaperigen jongen uit het hotel tegen en hoorde hij het nieuws.

„Ze blijven den heelen nacht weg, Benchaâlal Hamdan ben Mohammed,” zei de jongen. „De Boumi heeft een tent meegenomen om in te slapen. Zij zijn naar de Tell gegaan, naar den berg van de rotsbewoners.”

Benchaâlal luisterde in stilte en keek zeer ernstig. Dit nieuws verraste hem maar hij toonde geen verwondering.

„Is Achmed bij den vreemdeling, den Engelschman?” vroeg hij ten laatste.

„Achmed is bij hem.”

Benchaâlal zei niets meer, maar liep langzaam den weg af naar de poort van de Sahara.

Dus de Engelschman was weer weggegaan en had zijn vrouw alleen achtergelaten, om te doen wat ze wilde! Benchaâlals verwondering werd grooter naarmate hij dit meer beseftte. Hij dacht er nauwkeurig over na en overlegde het bij zichzelf. Listig als hij was, verwierp hij toch de gedachte dat dit vertrek een strik was. Hij beschouwde de dingen, zooals vanzelf spreekt, uit het oogpunt van een Arabier, en het zou voor een Arabier die de waarheid wist, ten enenmale onmogelijk geweest zijn weg te rijden, de bergen in, en zijn vrouw alleen te laten, zelfs al was hij van plan terug te komen en haar te overvallen. Hij had moeten blijven, hij had snel moeten handelen. Zijn jalousie had haar drift moeten botvieren, dadelijk, beslissend, geweldig.

Benchaâlal kwam tot de overtuiging dat de Boumi nog niets wist. Niettenstaande zijn terugkeer in den nacht, wist hij niets. Maar Achmed zou hem zeker alles vertellen!

De Spahi kwam nu in den pas en was dicht bij de rots waar Sir Claude hem had gezien terwijl zij te samen spraken. Er naast, met zijn fluit in zijn mond, zat de eeuwige fluitspeler en speelde zijn eeuwig wijsje. Benchaâlal keek naar hem, dan terug naar de woestijn. Niet ver van hem af zag hij den Marabout steeds-gewijze den weg afkomen, hem volgend. Hij bleef staan. De Marabout bleef ook staan en keek onrustig, maar ging niet terug. Benchaâlal begon werkelijk benieuwd te worden waarom het arme schepsel zich zooveel aan hem gelegen liet liggen.

De een of andere vreemde gedachte moest in zijn hoofd zijn opgekomen. Gewoonlijk hield hij van eenzaamheid. Hij hechtte zich aan niemand. Velen hadden er naar gestreefd hem over te halen hun huis binnen te gaan, hadden getracht hem hen te doen herkennen, zijn genegenheid te winnen, maar altijd te vergeefs. Hij nam het voedsel aan dat ze in zijn hand legden, dat was alles. Zoodra hij het had, vluchtte hij, om het alleen op te eten, in een verborgen hoekje in de rotsen of in een afgelegen schuilhoek van de palmtuinen.

Had hij een krankzinnige genegenheid voor den Spahi opgevat? Benchaâlal wuifde met zijn hand en riep tot hem. Maar de Marabout rukte slechts aan zijn blonden baard, hield zijn hoofd op zij en keek een anderen kant uit. Ten laatste gaf Benchaâlal het op en wandelde verder. De Marabout volgde hem tot aan den ingang van den pas, daar bleef hij weer staan en staarde hem na. Toen de Spahi uit het gezicht verdween huilde hij als een dier. Er scheen iets te zijn dat hem hinderde, of zelfs iets dat hem verdriet gaf. Eenige minuten aarzelde hij, gedurig van den eenen blooten voet op den anderen staan gaand. Ten laatste, als eendier dat zijn hol opzoekt, verliet hij den weg en verdween tusschen de rotsen onder den berg van waar Sir Claude toen juist neerkeek op de woestijn en de dorpen tusschen de palmen.

XIII.

Benchaâlal had hem reeds weer vergeten.

Toen de Spahi het hotel naderde, gingen zijn gedachten uit naar de vrouw daarbinnen, en het vuur dat in hem smeulde vlamde andermaal op.

Lady Wyverne en hij waren op vreemde wijze van elkaar geschei-

den bij de rivier. Hij was bijna brutaal-bevelend tegenover haar geweest, de noodzakelijkheid inziende haar tot zich zelf te brengen na den hysterischen angst welke haar overmeesterd had.

En zij had hem op dat oogenblik zijn gebiedenden toon niet kwalijk genomen, maar hem met een soort vlugge onderworpenheid gehoorzaamd. Ze had haar gezicht in de rivier gewaschen, had haar tranen weerhouden, en had hem rustig verlaten, niettegenstaande haar vrees voor wat in het hotel gebeurd mocht zijn.

Maar dat alles was veel uren geleden. Benchaâlal wist wel dat haar stemming waarschijnlijk veranderd was. De angst welke haar overvallen had zou verdwenen zijn met het uitgaan van haar man op een nieuwe jachtexpeditie. En met het heengaan van haar angst zou er in haar geest en hart ruimte komen voor andere gevoelens.

Die gevoelens konden wel vijandig zijn tegenover hem.

Bij die gedachte vlamde er razernij op in het hart van den Spahi, een kracht tot vechten, welke roekeloos was.

Hij vergat ten laatste Sir Claude, zond hem in zijn gedachten weg naar de bergen en de Barbariische schapen, naar de jacht welke waarschijnlijk het eenige was waar hij om gaf.

De Spahi werd in beslag genomen door een andere jacht, de sport welke de hartstocht van zijn leven was, de al-verterende hartstocht, zooals het de hartstocht is van het leven van zoo veel Arabieren, de overhand nemend over alle dingen, zelfs over de jacht op geld.

Er viel een vrouw te veroveren. Zij was bijna veroverd. Zoo zeide hij tot zich zelf. Zou ze hem nu ontsnappen tengevolge van een *contretemps*, teweeg gebracht door het gebrek aan vernuftigheid in dien dwaas van een Achmed? Zijn warme bloed kookte bij de gedachte.

Toen hij bij de Judasboomen kwam zag hij Lady Wyverne niet op de veranda. De *persiennes* en het raam van haar kamer waren open. Hij verbeeldde zich er een donkere gestalte achter te zien, en geloofde dat zij daar was, misschien wel uitziend naar zijn terugkeer. Hij was benieuwd of ze hem wenschte te ontmoeten of te vermijden. Met moeite bewaarde hij zijn geduld. Hij wist dat het nutteloos was te trachten eerder dan over een paar uur tot haar te spreken, en hij ging naar zijn kamer en sloot zich op totdat de bel voor het middagmaal luidde. Toen ging hij majestueus naar beneden in zijn wijde linnen broek, zijn rood buis en roode slobkousen, frisch geparfumeerd, zijn langwerpige oogen stralend onder zijn tulband.

Toen hij de eetzaal binnentrad was er alleen een jong Fransch paar, een schilder en zijn vrouw, die dien middag aangekomen waren en die hem aanstaarden met een belanstelling welke hij niet beantwoordde, hoewel hij op Fransche wijze voor hen boog toen hij binnen kwam en aan zijn kleine tafel ging zitten, zich zoo plaatsend dat hij tegenover Lady Wyverne zou komen te zitten als zij kwam.

Maar misschien kwam ze niet.

Nauwelijks had hij de woorden gedacht of hij hoorde een zacht geruisch op de trap, en zij kwam binnen, een boek in haar hand dragend. Tot dan toe had ze iederen avond een hoog gesloten, witte japon gedragen en een zwart hoedje. Dezen avond droeg ze den zelfden hoed met een zwarte japon, blijkbaar een japon welke zij over dag droeg. Terwijl de Spahi heel even voor haar boog, als voor een vreemde, vroeg hij zich verwonderd af of deze verandering veroorzaakt was door een beweegreden of emotie welke hij kon ontdekken. Nu en dan wierp hij een blik op haar terwijl ze at, trachtend in haar gezicht te lezen. Hij dacht dat het kouder, harder dan gewoonlijk leek, zelfs een beetje ouder. Maar dat kon hij zich wel verbeelden door dat hij wist wat haar dien dag overkomen was. Ze bleef niet totdat het diner afgelopen was. Nadat het vleesch eenmaal was rondgediend stond ze op en ging rustig de zaal uit. Hij hoorde haar japon ruischen terwijl ze de trap opging.

(Vervolg op blz. 605).

Ontvangen boeken.

Vertellingen in den donkeren winter, opgeteekend door J. L. Walch. C. M. B. Dixon & Co. Apeldoorn 1919.

Het groote avontuur door J. J. de Stoppelaar, C. M. B. Dixon & Co. Apeldoorn 1919.

Mara, spel in drie handelingen en een proloog, door Herman Middendorp. C. M. B. Dixon & Co., Apeldoorn, 1919.

Het leven van „Wahb” den grizzly beer, door Ernest Thompson Seton. Naar de Amerikaansche uitgave bewerkt door H. S. Valetton-Ortt. Met 100 teekeningen van den schrijver. Uitgegeven door J. Philip Kruseman, 's Gravenhage.

Het leven van Wahb, den eenzamen beer, zijn jeugd, zijn glorie-tijd en zijn somberen ouderdom, worden in dit boek weer geschetst met het talent, waarvan Thompson Seton het geheim schijnt te bezitten. In dit werk slaagt hij erin ons nader te brengen tot een oogenschijnlijk zoo weinig aantrekkelijk dier als de grizzly beer, en tot het einde weet hij ons met den reusachtigen kluzenaar te doen meegevoelen. Daarom heeft ook dit boek, op zich zelf reeds leerrijk en boeiend, niet geringe paedagogische waarde.

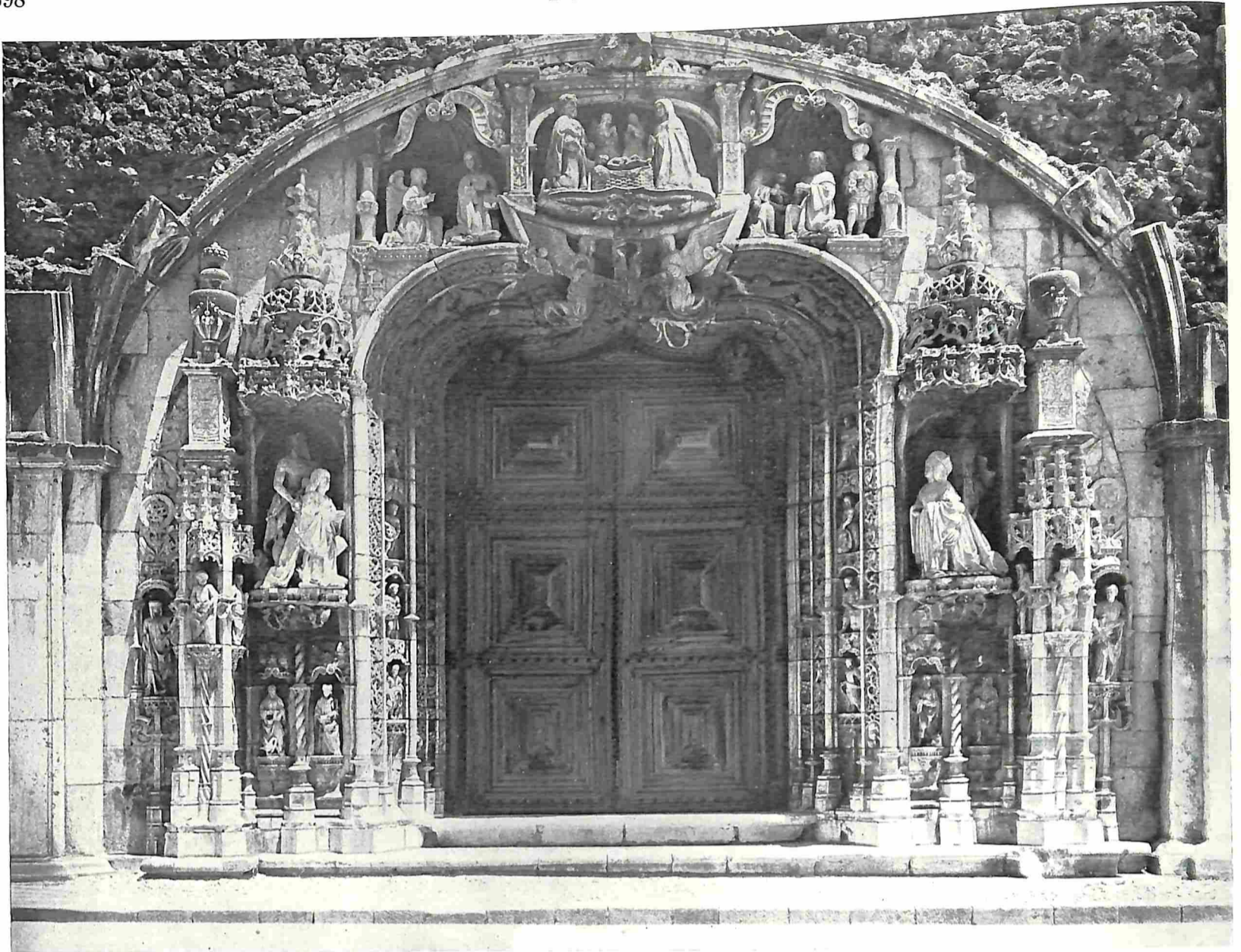

Foto D. C. Lomelino.

WESTELIJKE INGANG VAN DE KERK VAN SANTA MARIA TE BELEM BIJ LISSABON.
LINKS VAN HET PORTAAL KNIELEND HET BEELD VAN KONING MANOËL.

REISINDRUKKEN UIT PORTUGAL.

(Vervolg).

IN één opzicht staat Lissabon achter bij vele andere steden; door de herhaalde aardbevingen is het niet rijk aan in architectonisch opzicht merkwaardige gebouwen. Een uitzondering maakt het beroemde Jeronimo-klooster te Belem. Ten tijde van koning Manoël stond hier een kleine kapel, verbonden aan een zeemanshuis, door Hendrik den Zeevaarder gesticht; het was in dit gebouw dat Vasco da Gama den laatsten nacht vóór zijn vertrek naar Indië wakend doorbracht. Koning Manoël legde daarop de gelofte af, dat hij, bij het slagen van den tocht, daar ter plaatse een kerk en een klooster zou bouwen, een gelofte, die hij op koninklijke wijze heeft uitgevoerd.

Het gebouw, van witten kalksteen, bestaat uit het eigenlijke Jeronimo-klooster met een prachtige kruisgang, bestaande uit twee reeksen van bogen boven elkaar, die een kwadraat van 55 M in het vierkant insluiten. Aan de zuidoostzijde sluit zich hierbij aan de kerk van Santa Maria, een soort Pantheon, waarin Vasco da Gama en Camoëes een rustplaats hebben gevonden. Het gebouw is het merkwaardigste monumet der Manoël-stijl, een uitlooper der laat-Gothiek, waarin op de eigenaardigste wijze naast Moorsche en Renaissance-versieringsmotieven allerlei herinneringen aan de scheepvaart voorkomen; kabeltouwen, aardglobes, het kruis der Christus-orde, dat op de door deze uitgeruste vaartuigen der ontdekkingsreizigers was aangebracht, herinneren, met vele motieven aan de Indische flora en fauna ontleend, aan het schitterendste tijdperk der Portugeesche geschiedenis.

Terwijl over het algemeen het bekende reisboek van Baedeker ook hier weer voortreffelijke diensten bewijzen kan, heeft het mij in één opzicht een teleurstelling bezorgd, waar het namelijk spreekt over de parken, wier „üppige Pracht” in Europa onovertroffen zou zijn. Nu geven de palmen en de andere exotische gewassen aan deze parken van Lissabon op het eerste gezicht inderdaad een bijzonder karakter, maar overigens overtreffen ze m. i. volstrekt niet, wat we in zoovele andere groote steden aantreffen. Alleen voor den werkelijk prachtigen Botanischen tuin zou ik een uitzondering willen maken; deze is buitengewoon interessant en tevens verrassend mooi.

Naast de openbare parken vinden we echter hier en daar parti-

culiere bezittingen, die de haastige bezoeker veelal niet zal leeren kennen en die toch een bezoek overwaard zijn.

Zoo werd ons toevallig de raad gegeven om eens een uitstapje te maken naar een van uit Lissabon met de elektrische tram te bereiken dorpje, Lumiar, waar zich een bezienswaardig park, de *Quinta Palmella* bevond. Aanvankelijk viel ons het uitstapje niet mee en toen we naar de armoedige dorpsstraat liepen en bij herhaalde navraag niemand iets van de bedoelde Quinta scheen te weten — ook hier zooals op zooveel plaatsen in het schiereiland bleek men niet de minste notie te hebben van het belang eener „touristen-industrie” — wisten we aanvankelijk niet wat te beginnen. Eerst bij de derde navraag ontmoetten we iemand, die wel eens van een Quinta van dien naam gehoord had en ons een kind als geleider mee gaf, waarop bleek dat we'er vlak bij geweest waren, zonder dit te vermoeden. Door een staldeur traden we binnen en weldra kwamen we in een park, dat op sommige plaatsen geheel verwaarloosd scheen. Al rond dwalend kwamen we echter langzamerhand in de meer verzorgde gedeelten, en tot onze verrassing bemerkten we ten slotte, dat we hier een plekje hadden gevonden, zoo prachtig als we in Lissabon nog niet hadden aangetroffen. Heerlijke boompartijen, terrassen, zoo rijk met bloembepant, als we nog nimmer hadden gezien; een vijver, waar de bamboe rank omhoog schiet, een heerlijke temperatuur en dat in de dagen van enorme hitte, die de Augustusmaand van 1919 kenmerkte; de meest verschillende palmsoorten, rijke besproeiing en daarbij de meest volkomen vrijheid om ons te bewegen, alles droeg er toe bij dat de *Quinta Palmella* welke ontstaan moet zijn bij een oud vorstenpaleis, nu door een meer modern gebouw vervangen, de meest aangename herinneringen bij ons heeft achtergelaten.

Niet minder belangwekkend was een bezoek aan de kuststreek langs den Taagmond, die de Portugeezen gaarne de Portugeesche Riviera noemen. De spoorweg, die ons er bracht, loopt meestal onmiddellijk langs de zee, met heerlijke uitzichten op Outrabanda drietiaal plaatsjes, dicht bij elkaar gelegen om de golf van Cascaes; Estoril, Mont Estoril, waar de berghellingen dicht bezet zijn met prachtige villa's, en Cascaes, waar de zeeschepen hun loods aan

boord nemen voor het opvaren der rivier. Het baden speelde hier blijkbaar een zeer ondergeschikte rol, daar alleen bij Cascaes het strand zich hiertoe leent. Voorbij Cascaes, waar de kust ombuigt naar kaap la Roca, wordt de natuur wilder. De kust is hier op de meest eigenaardige wijze ingevreten door de branding; een veel bezocht punt is hier de *Boca do Inferno*, de mond van de hel, waarin bij stormweer een ontzettende branding moet staan, maar die ook bij een rustige zee, als wij er aantreffen, een zeer belangwekkend gezicht opleverde.

Zowel van uit de palmenallee, langs de oude citadel van Cascaes gelegen, als van uit het Casino van die plaats, heeft men een verrukkelijk uitzicht op de prachtige baai. Dank zij het bijzonder zachte klimaat zijn deze badplaatsen in de laatste jaren vooral vanuit Engeland geurende de wintermaanden steeds drukker bezocht. Vooral Mont Estoril, het land van „de twee lentes”, heeft door zijn tegen alle noordenwinden beschermde ligging als winterverblijf zeker een goede toekomst, temeer daar goede, modern ingerichte hotels hier het verblijf aantrekkelijk maken.1)

(Slot volgt).

M. G. DE BOER.

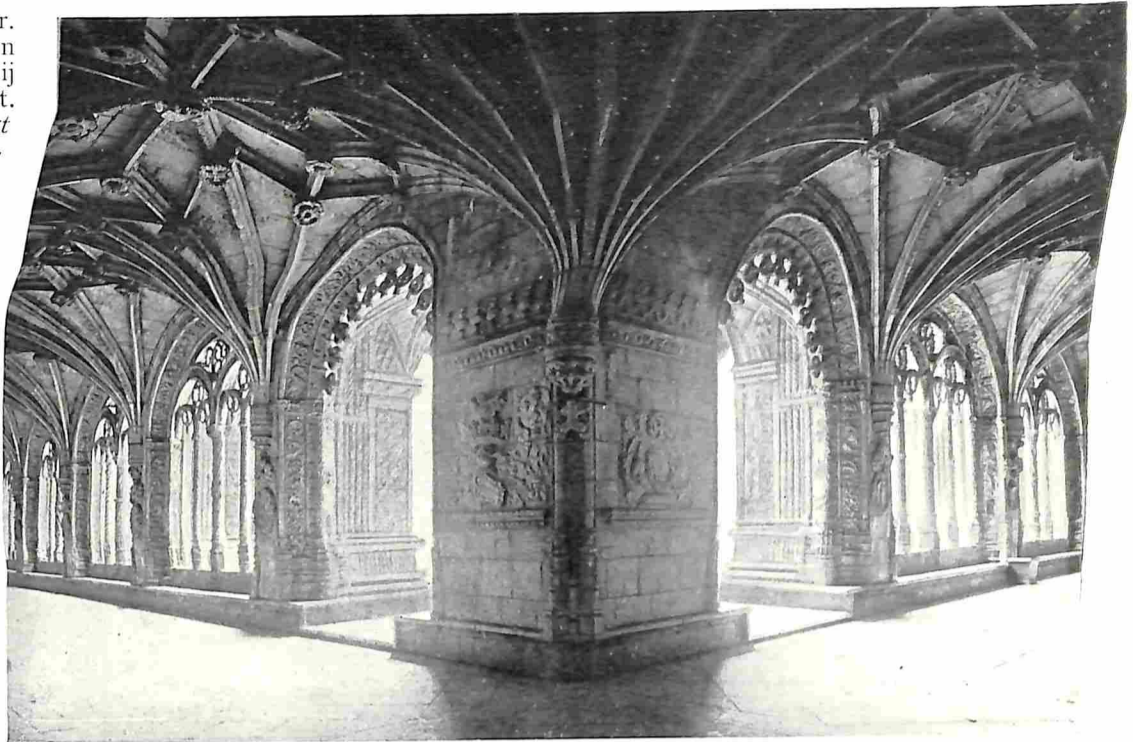

Foto D. C. Lomelino.

GEZICHT IN DE KRUISGANG VAN HET JERONIMO-KLOOSTER TE BELEM.

1) Belangstellenden verwijs ik naar de „Notes on the climate of Mount Estoril and the Riviera of Portugal” door Dr. D. G. Dalgado, uitgave van de Academie van Wetenschappen van Portugal.

KWAIDAN OF GEHEIMZINNIGE VERHALEN UIT HET OUDE JAPAN

DOOR

LAFCADIO HEARN.

I.

HET VERHAAL VAN MIMI-NASHI-HOICHI.

MEEER dan zeven honderd jaar geleden werd te Dan-no-ura, in de Straat van Shimonoseki, de laatste slag geleverd van den langen strijd tusschen de Heiké, of Taira-stam en de Genji of Minamoto-stam. Daarbij werden de Heiké absoluut verslagen, met hun vrouwen en kinderen, en eveneens hun zeer jongen keizer — nu bekend als Antoku Tenno. En op die zee en dat strand spookt het al zeven honderd jaar.....

In een ander verhaal heb ik reeds verteld van de vreemde krabben, die daar gevonden worden, Heiké krabben genaamd, die menselijke gezichten op hun rug vertoonen, en waarvan men zegt dat zij de geesten zijn van Heiké krijgslieden. Maar men kan aan deze kust veel vreemde dingen zien en hooren. In donkere nachten zweven duizenden spookachtige lichten over het strand, of dwalen boven de golven, bleeke lichten, welke de visschers Oni-bi, of duivelslichten, noemen. En wanneer het hevig stormt, komt een geluid van luid geschreeuw over die zee, als het rumoer van een strijd.

In vroegere jaren waren de Heiké veel rustelooser dan thans. Zij stegen op rondom schepen, die in den nacht voorbij gingen en trachtten ze te doen zinken; en zij loerden steeds op zwemmers om ze naar beneden te trekken.

Om deze dooden tot rust te brengen werd de Boeddhistische tempel, Amidaji, te Akamagasaki 1) gebouwd. Een kerkhof werd eveneens dicht bij het strand gemaakt en hierop werden monumenten geplaatst, waarin de namen van den verdronken keizer en zijn groote vazallen waren gegrift; en Boeddhistische kerkdiensten werden daar regelmatig gehouden voor hunne geesten. Nadat de tempel was gebouwd en de grafmonumenten opgericht, waren de Heiké minder lastig dan te voren; maar zij bleven van tijd tot tijd vreemde dingen doen, die bewezen, dat zij nog geen volkomen rust hadden gevonden.

Eenige eeuwen geleden leefde in Akamagasaki een blinde man, Hoïchi genaamd, die beroemd was om zijn bekwamheid in verhalen en spelen op de biwa. 2) Van zijn prille jeugd af had hij leeren verhalen

en spelen; en nog terwijl hij een knaap was, had hij zijn leermeesters overtroffen. Als biwa-hoshi werd hij voornamelijk beroemd door zijn verhalen van de geschiedenis der Heiké en der Genji; en men zegt, dat wanneer hij den zang van den Slag van Dan-no-ura zong, zelfs de geesten (kijin) hun tranen niet konden bedwingen.

Bij het begin van zijn loopbaan was Hoïchi zeer arm; maar hij vond een goeden vriend, die hem hielp. De priester van de Amidaji hield veel van poëzie en muziek; en hij noodigde Hoïchi vaak uit, in den tempel te komen om te spelen en te verhalen.

Later stelde de priester, die zeer onder den indruk was van de wonderbare bekwaamheid van den knaap, Hoïchi voor, den tempel als zijn tehuis te beschouwen; en zijn aanbod werd dankbaar aanvaard. Hoïchi kreeg een kamer in het tempelgebouw; en in ruil voor voedsel en woning, werd alleen van hem geëischt dat hij op zekere avonden als hij niet anders te doen had, muziek voor den priester zou maken.

Op een zomeravond werd de priester weggeroepen om een Boeddhistische kerkdienst te verrichten in het huis van een overleden parochiaan; en hij ging daar heen met zijn dienaar, Hoïchi alleen

1) Of Shimonoséki. De stad is ook bekend onder den naam van Bakkan.

2) De biwa, een soort van luit met vier snaren, wordt voornamelijk gebruikt bij recitatief met muziekbegeleiding. De beroepszangers werden biwa hoshi of luit-priesters genoemd. De biwa wordt bespeeld met een soort van snarenstokje, bachi genaamd, gewoonlijk van hoorn gemaakt.

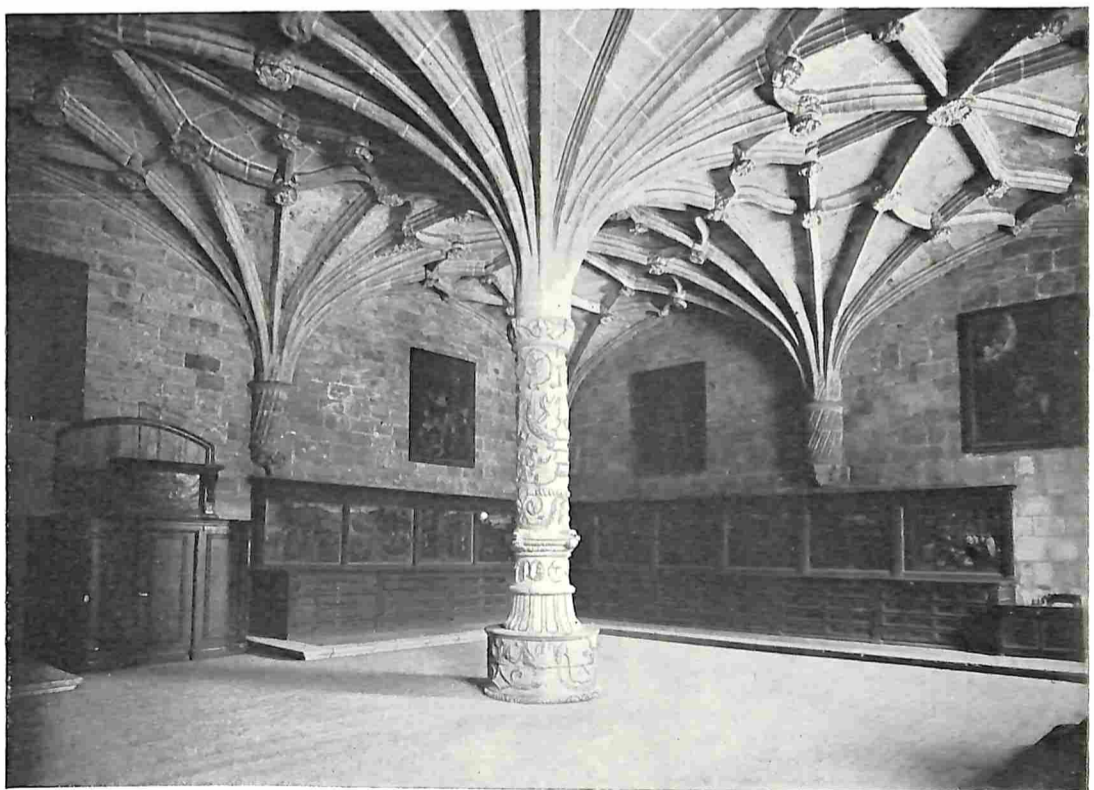

Foto D. C. Lomelino.

SACRISTIE VAN HET JERONIMO-KLOOSTER TE BELEM. BOVEN DE SCHUIFLADEN, WAARIN KOSTBARE WEEFSELS GEBORGEN ZIJN, TOONEELEN UIT DE PASSIE VAN DEN HEILIGEN HIERONYMUS.

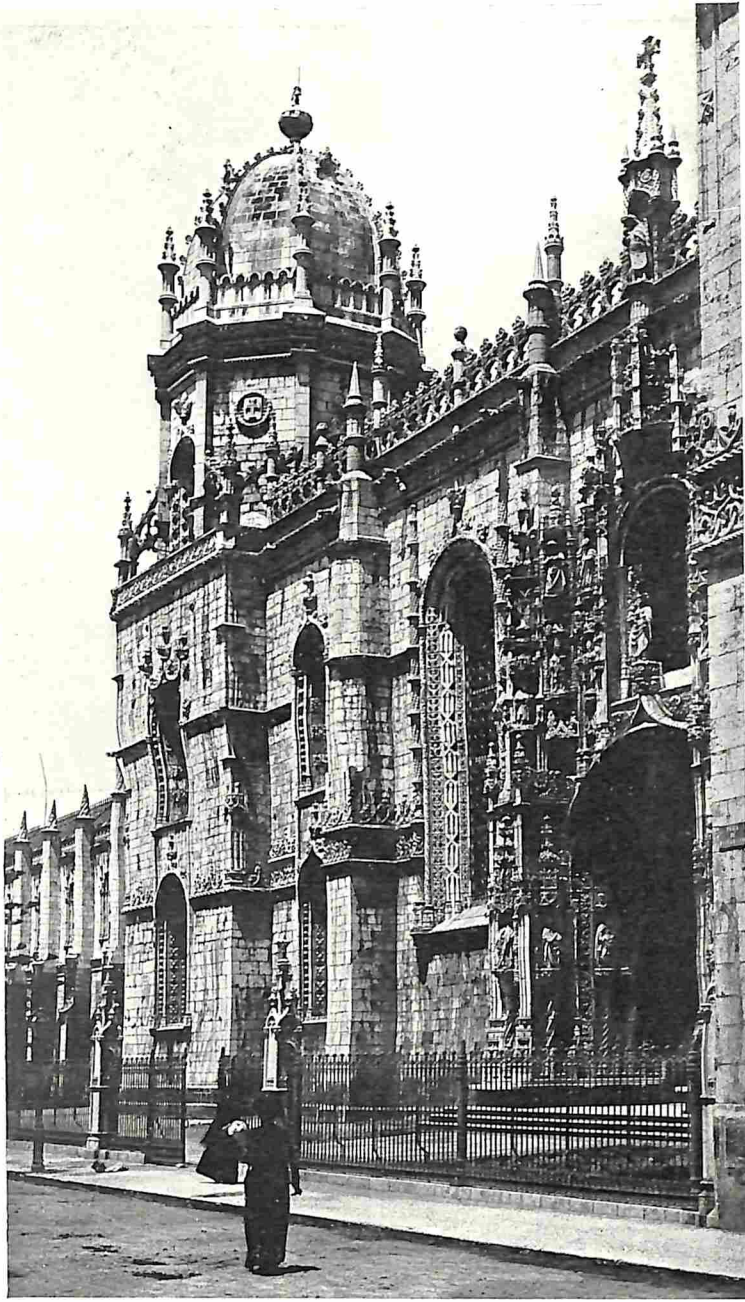

Foto D. C. Lomelino.

REISINDRUKKEN UIT PORTUGAL.
KERK VAN SANTA MARIA TE BELEM.

in den tempel latend. Het was een heete avond; en de blinde trachtte wat koelte te vinden op de veranda voor zijn slaapkamer. De veranda gaf uitzicht op een klein tuintje aan de achterzijde van de Amidaji. Daar wachtte Hoïchi op de terugkomst van den priester, en trachtte zijn eenzaamheid te veraangename door op zijn biwa te spelen. Middernacht ging voorbij; en de priester verscheen niet.

Maar de atmosfeer was nog te warm om binnenshuis aangenaam te zijn, en Hoïchi bleef buiten. Eindelijk hoorde hij voetstappen van de achterpoort naderen. Iemand liep den tuin door, naderde de veranda en bleef vlak voor hem staan — maar het was niet de priester. Een zware stem noemde den naam van den blinde — kortaf en zonder complimenten, op de manier, waarop een samurai een ondergeschikte roept:

— Hoïchi!"

Hoïchi was een oogenblik te verschrikt om te antwoorden; en de stem riep nogmaals op ruw bevelenden toon:

— Hoïchi!"

— „Hai!" antwoordde de blinde, verschrikt door de bedreiging in de stem. — Ik ben blind! Ik kan niet zien wie roept!"

— Gij behoeft niets te vreezen", riep de vreemde uit, vriendelijker sprekend. Ik woon hier dicht bij den tempel, en ben met een opdracht naar u toe gestuurd. Mijn tegenwoordige heer, iemand van zeer hoogen rang, verblijft thans in Akamagaséki, met vele edele hovelingen. Hij verlangde het tooneel van den slag van Dan-no-ura te zien; en heden bezocht hij die plek. Gehoord hebbende van uw bekwaamheid in het verhalen van de geschiedenis van dezen slag, verlangt hij thans uw voordracht te hooren; neem dus uw biwa en vergezel mij dadelijk naar het huis waar de hooge vergadering u wacht."

In deze tijden kon men niet ongestraft het bevel van een samurai ongehoorzaam zijn. Hoïchi trok dus zijn sandalen aan, nam zijn biwa en ging heen met den vreemde, die hem vaardig geleidde, maar hem dwong zeer snel te loopen. De hand, die hem leidde was ijzerhard; uit het klinken van de groote stappen des krijgsmans bleek dat hij ten volle gewapend was — waarschijnlijk de een of andere paleiswachter in dienst.

Hoïchi's eerste schrik was voorbij; hij begon zich zelfs gelukkig

te achten; want {zich de verzekering van den dienaar omtrent „iemand van zeer hoogen rang" herinnerend, veronderstelde hij dat de heer, die het verhaal wenschte te hooren, niet minder kon wezen dan een vorst van de hoogste orde.

De samurai bleef thans stil staan en Hoïchi werd zich bewust dat zij aan een groote poort gekomen waren; en hij was verbaasd, want hij kon zich geen groote poort in dat gedeelte van de stad herinneren, behalve de hoofdpoort van de Amidaji.

— Kaimon!" riep de samurai, en men hoorde het geluid van opensluiten. De twee mannen traden binnen. Zij liepen een eind tuin door en bleven weer staan voor den een of anderen ingang; en de samurai riep met luide stem:

— Luistert! Ik heb Hoïchi meegebracht!"

Toen kwam het geluid van haastige voetstappen en schuivende schermen, en deuren, die open gingen, en vrouwenstemmen, die samen spraken. Uit de taal der vrouwen leidde Hoïchi af, dat ze bedienden waren in het een of andere deftige gezin; maar hij kon zich niet voorstellen naar welk huis hij was gebracht. Er bleef hem weinig tijd voor gissingen over.

Nadat hij verscheiden steenen treden was opgeholpen — op de laatste werd hem gezegd zijn sandalen achter te laten — leidde een vrouwenhand hem langs oneindige uitgestrektheden gepolitoerde planken, en om hoeken met ronde pilaren, te veel om te onthouden, en over verbazende ruimten van met matten bedekte vloeren, — naar het midden van een zeer groot vertrek. Daar geloofde hij dat zeer veel deftige menschen bijeen waren; het geluid van het ruischen van zijde was als het ruischen van de bladeren in een woud. Hij hoorde tevens het gezoem van vele stemmen, op zachten toon sprekend; en de taal was de taal der hovelingen.

Hoïchi werd verzocht zich op zijn gemak neer te zetten, en hij vond een knielkussen voor hem gereed gelegd. Nadat hij daarop had plaatsgenomen, en zijn instrument had gestemd, sprak de stem van een vrouw — die hij vermoedde de Rojo of het hoofd der vrouwelijke bedienden te wezen — tot hem, zeggend:

— Nu wordt u verzocht de geschiedenis van de Heiké te verhalen, met begeleiding van de biwa."

Nu zou het heele verhaal vele nachten vereischt hebben; daarom waagde Hoïchi het te vragen:

— Daar het geheele verhaal niet zoo spoedig is verteld, zou ik gaarne vernemen welk gedeelte de verheven gebiedster thans verlangt te hooren?"

De stem der vrouw antwoordde:

— Doe het verhaal van den slag te Dan-no-ura, want dit is het meest treffende."

Toen verhoef Hoïchi zijn stem, en zong den zang van het gevecht op de booze zee, terwijl hij op wonderbare wijze zijn biwa deed klinken als het spannen der riemen en het voortsnellen der schepen, als het sissen en suizen van pijlen, als het schreeuwen en stampen van mannen, het krassen van staal op helmen, het plonzen van gevallen in den stroom. En links en rechts van hem, kon hij in de pauzen van zijn spel vol lof hooren mompelen:

— Wat een wonderbaar kunstenaar! — Nooit werd in ons land spel als dit gehoord! — In het heele rijk is geen zanger gelijk aan Hoïchi!"

Dan kreeg hij weer nieuwen moed en hij speelde en zong nog beter dan te voren; en een stilte vol verbazing werd dieper om hem heen.

Maar toen hij ten slotte kwam aan het verhaal van de schoonen en hulpeloozen, — het ontzettende sterven van de vrouwen en kinderen, — en den doodssprong van Nii-no-Ama, met het keizerlijke kind in haar armen, — toen uitten al de luisterenden samen een langen, langen trillenden kreet van zielsmart; en daarna schreiden zij en kermden zoo luid en wild, dat de blinde verschrikt was door de hevigheid van het verdriet, dat hij had veroorzaakt. Langen tijd duurde het snikken en kermen voort. Maar gaandeweg stierven de klaagtonen weg; en weer hoorde Hoïchi in de groote stilte, die volgde, de stem der vrouw, die hij voor de Rojo hield.

Zij sprak:

— Ofschoon men ons had verzekerd dat ge een knap speler op de biwa waart, en zonder weerga als verhalen, wisten wij niet, dat iemand zoo vaardig kon wezen als gij u heden nacht hebt betoond. Het heeft onzen heer behaagd te zeggen, dat hij het plan heeft u op waardige wijze te beloonen. Maar hij verlangt, dat ge één maal telkens in de volgende zes nachten hier zult spelen — na welken tijd hij waarschijnlijk zijn verheven terugreis zal beginnen. Morgenavond moet ge dus op denzelfden tijd weer hier komen. De dienaar, is er nog iets, dat mij bevolen is u te zeggen. Het is u verboden met tijd van het verheven verblijf van onzen heer te Akamagaséki. Daar hij incognito reist, beveelt hij dat over deze dingen niet ge spreken mag worden . . . Ge zijt nu vrij naar uwen tempel terug te keeren. . . ."

Nadat Hoïchi beleefd zijn dank had uitgesproken, geleidde een vrouwenhand hem naar den ingang van het huis, waar dezelfde dienaar, die hem te voren had geleid, wachtte om hem naar huis te brengen. De dienaar bracht hem naar de veranda aan de achterzijde van den tempel, en nam daar afscheid van hem.

Het was bijna dag toen Hoïchi terugkwam; maar zijn afwezigheid uit den tempel was niet opgemerkt, — daar de priester, zeer

laat terugkeerend, verondersteld had, dat hij sliep. Gedurende den dag was Hoïchi in staat wat rust te nemen; en hij zei niets omtrent zijn vreemd avontuur. Midden in den volgenden nacht kwam de samurai hem weer halen en bracht hem naar het verheven gezelschap, waar hij weer speelde en verhaalde met hetzelfde succes. Maar gedurende dit tweede bezoek werd zijn afwezigheid uit den tempel toevallig ontdekt; en na zijn terugkeer in den morgen werd hij in tegenwoordigheid van den priester geroepen, die op een toon van vriendelijk verwijt tot hem zei:

— Wij zijn zeer angstig om je geweest, vriend Hoïchi. Uit te gaan, blind en alleen, op zulk een laat uur, is gevaarlijk. Waarom ben je gegaan zonder het ons te vertellen? Ik had een dienaar kunnen bevelen je te vergezellen. En waar ben je geweest?"

— Vergeef mij, edele vriend! Ik moest voor mijn eigen zaken uit; en ik kon die zaak niet op een anderen tijd in orde brengen."

De Priester was verbaasd, meer nog dan boos, door Hoïchi's terughoudendheid; hij voelde dat die onnatuurlijk was en vermoedde iets kwaads. Hij vreesde dat de blinde knaap behekst was, of misleid door booze geesten. Hij vroeg niets meer, maar hij beval heimelijk den dienaren van den tempel, te waken over de bewegingen van Hoïchi, en hem te volgen in geval hij weer na donker den tempel zou verlaten.

Dienzelfden nacht zag men Hoïchi den tempel verlaten; en de dienaren staken onmiddellijk hun lantaarns op en volgden hem. Maar het was een regenachtige nacht en zeer duister; en vóór de tempeldienaren op den grooten weg konden komen, was Hoïchi verdwenen. Blijkbaar had hij zeer snel geloopt, — een vreemd ding met het oog op zijn blindheid; want de weg was in slechten toestand. De mannen haastten zich door de straten, vroegen naar hem in elk huis, dat Hoïchi gewoon was te bezoeken, maar niemand kon inlichtingen omtrent hem geven. Eindelijk, toen zij naar den tempel terugkeerden langs het strand, schrikten zij door het geluid van een biwa, wild bespeeld, op het kerkhof van de Amidaji. Behalve eenige spookachtige lichtjes — zooals ze gewoonlijk daar dansten in donkere nachten — was alles in die richting in het duister. Maar de mannen haastten zich dadelijk naar het kerkhof en daar ontdekten zij Hoïchi — alleen in den regen zittend voor den gedenksteen van Antoku Tenno, zijn biwa bespelend, en luidkeels den zang zingend van den slag van Dan-no-ura. En achter hem en om hem heen en overal boven de graven brandden de lichten der dooden als kaarsen. Nooit te voren was zulk een menigte Oni-bi verschenen voor het oog van enig sterveling.

— Hoïchi San! Hoïchi San!" riepen de dienaren, — je bent behekst! . . . Hoïchi San!"

Maar de blinde scheen hen niet te hooren. Krachtig liet hij zijn biwa ratelen en klinken en kletteren; — steeds wilder en woester zong hij den zang van den slag van Dan-no-ura. Zij grepen hem vast; zij schreeuwden in zijn oor:

— Hoïchi San!" Hoïchi San! ga dadelijk met ons naar huis!"

Verwijtend zei hij tot hen:

— Ik kan niet toestaan, dat gij mij op deze wijze voor dit verheven gezelschap in de rede valt."

Waarop de dienaren, niettegenstaande het griezelige van het geval, zich niet konden onthouden van lachen. Overtuigd dat hij behekst was, grepen zij hem thans beet en trokken hem overeind, en sleepten hem met alle kracht terug naar den tempel, waar hem onmiddellijk zijn natte kleren werden uitgetrokken — op bevel van den priester — en hem andere kleren, eten en drinken werden gegeven. Toen drong de priester aan op een volledige verklaring van het vreemde gedrag van zijn vriend. Hoïchi aarzelde lang eer hij sprak. Maar ten slotte ziende dat zijn gedrag den goeden priester werkelijk verschrikt en boos had gemaakt, besloot hij zijn terughouding te laten varen. En hij vertelde alles, wat gebeurd was sedert het eerste bezoek van den samurai.

De priester zeide:

— Hoïchi, mijn arme vriend, je bent nu in groot gevaar! Hoe ongelukkig dat je mij dit alles niet eerder hebt verteld! Je wonderbare gave der muziek heeft je werkelijk in vreemde onaangenaamheden gebracht. Je moet je nu wel bewust zijn dat je geen huis, waar dan ook, hebt bezocht, maar je nachten hebt doorgebracht op het kerkhof tusschen de grafstenen der Heiké; en het was voor den gedenksteen van Antoku Tenno dat onze dienaren je vannacht vonden, zittend in den regen. Al wat je je hebt verbeeld was een droombeeld — behalve de roep der dooden. Door ze eenmaal te gehoorzamen, heb je jezelf in hun macht gegeven. Als je hun weer gehoorzaamt, na hetgeen reeds is voorgevallen, zullen zij je in stukken scheuren. Maar zij hadden je toch wel vernietigd, vroeger of later, in elk geval. . . . Nu zal ik niet in staat wezen vannacht bij je te blijven; ik ben geroepen om weer een godsdienstoefening te houden. Maar voor ik ga, zal het noodig wezen je lichaam te beschermen door er heilige teksten op te schrijven.

Vóór zonsondergang ontkleedden de priester en zijn helper Hoïchi; toen schreven zij met hun schrijfpenseelen op zijn borst en rug, hoofd en hals, beenen en handen en voeten, zelfs op zijn voetzolen en op alle deelen van zijn lichaam, den tekst van de heilige sutra, genaamd Hannya-Shin-Kyo. Toen dit gebeurd was gaf de priester Hoïchi instructies, zeggend:

— Vanavond, zodra ik ben heengegaan, moet je op de veranda gaan zitten en wachten. Je zult geroepen worden. Maar wat er ook gebeurt, antwoord niet, en beweeg je niet. Zeg niets en zit

stil — als in gepeins. Als je je beweegt, of eenig geluid maakt, zal je in stukken gescheurd worden. Wees niet bang; en roep niet om hulp — omdat geen hulp je zou kunnen redden. Als je precies doet wat ik je zeg, zal het gevaar voorbij gaan, en je hebt nooit meer iets te vrezen."

Nadat het duister geworden was, gingen de priester en zijn helper heen; en Hoïchi ging op de veranda zitten, volgens de hem gegeven instructies. Hij legde zijn biwa op den grond naast zich en een peinzende houding aannemend, hield hij zich doodstil, — oppassend niet te hoesten of hoorbaar adem te halen. Uren lang bleef hij zoo.

Toen hoorde hij van den weg de voetstappen komen. Zij liepen voorbij de poort, naderden de veranda, stonden stil — vlak voor hem.

— Hoïchi!" riep de zware stem.

Maar de blinde hield zijn adem in en zat onbewegelijk.

— Hoïchi!" sprak de grimmige stem ten tweeden male.

Toen een derden keer, woest:

Foto D. C. Lomelino.

REISINDRUKKEN UIT PORTUGAL.
VENSTER VAN DE KERK DER CHRISTUS ORDE TE THOMAR.
EIGENAARDIGE, AAN DE ONTDEKKINGEN HERINNERENDE
VERSIERSELEN ZIJN DE KABELTOUWEN, DE AARDGLOBES
EN HET KRUIS DER CHRISTUS-ORDE.

— Hoïchi!"

Hoïchi bleef onbewegelijk als een steen — en de stem gromde:
— Geen antwoord — dat gaat niet!... Moet zien waar de kerel is...."

Er was een geluid van zware voetstappen, die op de veranda kwamen. De voeten naderden langzaam — bleven naast hem staan. Toen, gedurende lange minuten, — waarin Hoïchi zijn heele lichaam voelde trillen door het kloppen van zijn hart — was er doodsche stilte.

Eindelijk gromde de grove stem vlak bij hem:

— Hoor is de biwa; verklaar van den biwaspeler zie ik — slechts twee ooren!... Dat verkeer waarom hij niet antwoordt; hij had geen mond om te antwoorden — er is niets van hem over dan zijn ooren... Nu zal ik deze ooren mee naar mijn heer nemen — als bewijs dat zijn verheven bevelen zijn gehoorzaamd voor zoover dat mogelijk was...."

In dat oogenblik voelde Hoïchi dat zijn ooren met ijzeren vingers werden beetgepakt en uitgerukt! Hoe groot de pijn ook was, hij gaf geen geluid. De zware voetstappen gingen de veranda af — kwamen op den grooten weg, — hielden op. Aan beide zijden van zijn hoofd voelde de blinde een warmen stroom druppelen, maar hij durfde zijn handen niet opheffen....

Vóór zonsopgang kwam de priester terug. Hij ging snel naar de veranda aan den achterkant, stapte en gleeft uit op iets kleverigs en uitte een kreet van afgrijzen; — want hij zag bij het licht van zijn lantaarn, dat de kleverige stof bloed was. Maar hij zag Hoïchi daar zitten, in peinzende houding — terwijl het bloed nog uit zijn wonden liep.

— Mijn arme Hoïchi!" riep de verschrikte priester, — alles mijn schuld! — mijn domme schuld!... Overall op je lichaam zijn de heilige teksten geschreven — behalve op je ooren! Ik vertrouwde mijn helper dit gedeelte van de taak toe; en het was slecht, heel slecht van mij, dat hij niet overtuigt dat hij het had gedaan!... Maar de zaak kan nu niet verholpen worden; — wij kunnen alleen trachten je wonden zoo spoedig mogelijk te genezen.... Houd moed, vriend! — het gevaar is thans voorbij. Je zult nooit meer door je bezoekers worden lastig gevallen...."

Door de hulp van een goeden dokter, genazen de wonden van Hoïchi spoedig. Het verhaal van zijn vreemd avontuur verspreidde zich wijd en zijd, en maakte hem weldra beroemd. Vele hooggeplaatste personen gingen naar Akamagaséki om hem te hooren verhalen; en groote geschenken in geld werden hem gegeven — zoodat hij een rijk man werd.... Maar van den tijd van zijn avontuur af, was hij alleen maar bekend onder den naam van Mimi-nashi-Hoïchi: Hoïchi-zonder-ooren....

HEILIGE VUREN.

Evenals in den Christelijken eeredienst de eeuwige brandende altaarlamp in de kerken het zinnebeeld is van het eeuwige, goddelijke licht, wordt er volgens gewijd gebruik in sommige Boeddhistentempels een vuur gebrand, dat nimmer uitdooven mag. Zoo wordt er in een Siameschen tempel bij Bayhok nu reeds sedert meer dan 500 jaren een vuur brandend gehouden en de priesters bewaken en verzorgen dit vuur met heiligen ijver. Ook in Perzië wordt sedert lang een vuur onderhanden en de doodstraf staat op het blusschen van dat vuur. In de stad Sarahad brandt het reeds een eeuw lang ter dankbare nagedachtenis aan een dienst, door een koopman aan den toenmaligen Groot-Vizier bewezen. Terwijl de eerste daar ter markt was, ontdekte hij een samenzwering tegen den machtige gesmeed en redde diens leven door het complot aan het licht te brengen. Hoewel de Perzen trouwe Mohammedanen zijn en dus wars van alle vuuraanbidding, werd het symbool van eeuwige dankbaarheid ontstoken en tot den huidige dag brandend gehouden. Op Sicilië brandden heel wat vuren tientallen jaren lang, doch hier was het vuur meer een onheilge teeken, een zinnebeeld van vlammeende wraak en haatgevoelens. Dat is een der gebruiken der „vendetta"; men zweert een vuur brandend te zullen houden tot aan de bloedwraak voldaan zal zijn en tegelijk met de zorg voor het eeuwige in nieuwen gloed oplaaiende vuur wordt aan de wraakgedachte geen rust gegund, de haat nimmer gedoofd.

Nog niet lang geleden bekende de dader van een moorddaanslag te Palermo in zijn huis dertig jaar lang een vendetta-vuur te hebben gebrand.

Een andere reden, van meer practischen aard, geeft onder de

Laplanders aanleiding om van een eenmaal brandend vuur den gloed nimmer geheel te dooven. Bij gebrek aan andere brandstoffen dan dierlijke olie of vetten in het boomlooze sneeuwsteppengebied en de moeilijkheid om een vuur te ontsteken, is het daar van veel belang, vooral op zwerftochten, om steeds een vlam levend te houden. Een reiziger vertelt een vuurtje door een Laplanderstem in een emmer te hebben zien medevoeren, dat in geen vijftien jaren gedoofd was. Het ontsteken is het bestaan van vroegere vuureringen vergeten, de landman wordt zijn haardvuur steeds primitiever dagen was ook ten onzent het vuur in den haard en voorwerp van aanhoudende zorg, dat des nachts met asch en sintels zorgvuldig gedekt werd om den volgende morgen door nieuwe brandstof tot nieuwen gloed gewekt te worden. De doofpot omvatte veilig de doove kolen en steeds werd van den eenen dag op den anderen het vuur overgehouden, bron van warmte en licht; middelpunt van het huiselijke leven was het haardvuur in ons koude en donkere klimaat en als zoodanig vereerd in den eigenlijken zin.

G.

OVERTOOMSCHEN TUINEN.

WIE wel eens den Westertoren beklommen en van daar een blik geslagen heeft op de ruimte gelegen tusschen de Heeren- en Keizersgrachthuizen, zal, vooral in den voorzomer, een indruk gekregen hebben alsof Oud-Amsterdam meer groen en bloemen dan... steenen bevatte.

Toch weet iedereen, dat dit helaas niet het geval is en dat deze tuinen de gelukkige excepties zijn op den regel dat Amsterdam is „volgepropt met nauwe huizen." Het feit dat de eenmaal op onbekrompen schaal uitgegeven erven (begin in midden der 17de eeuw) meesttijds slechts veranderingen ondergingen wat betreft het inwendige der bebouwde ruimte, heeft hier de plekken vol lachend groen intact gelaten.

Met de perceelen aan de paden buiten de stadswallen en die aan de hoofd-buitenwegen was het, en bleef het lang, anders. Hier vond men niet zelden de kleine renteniers, of een herbergier met een grooten lusttuin achter zijn huis, of den fabrikant die niet alle ruimte voor woning en bedrijf noodig had. Hier bleven, tot op den tijd dat ook de paden verkeerden in rechtlignige straten met hoogopgetrokken huizenverkanten, welke weer gekruist werden door zijstraten met eveneens hoogbemuurde huurkazerne, de huizen en tuintjes lang in eere.

Zoo valt het te begrijpen dat een oude buitenweg als de Overtoomsche, die door den modernen tijd alleen in zijn vaarwater, zijn molens en zijn voorgevels

werd aangetast, terwijl de zuidzijde zich meesttijds pas begrensd zag door een Vondelstraat, en voor een aanzienlijk deel eerst door een Vondelpark, tot op heden nog zoo tal van mooie en uitgestrekte tuinen heeft overgehouden.

Door de vriendelijke toestemming van een paar eigenaars van zulke ouderwetsche royale tuinen werden wij in de gelegenheid gesteld een kijkje en een kiekje te nemen op de plaats zelve en, wat het kijkje aangaat, in oude grondpapieren.

De eerste tuin is die, gelegen aan den Overtoom thans genummerd 141 en bij enkele oude Overtoomers wellicht nog bekend als het voormalige Sollenburg. Is de naam afkomstig van een ons onbekenden peet Van Son, die dezen naam verlatiniseerde en er vervolgens, gelijk véél voorkwam (Trompenburg, Borsenburg, Schapenburg) zijn erf, zijn „burg", Sollenburg naar doopte? Of heeft de naam iets uit te staan met den vroegeren molen de Zon, die bij de Pestsloot (aan 't Buitengasthuis) stond? Althans in oude stukken is sprake van een Zons- of Sollenburgergang, — het nu afgesloten gangetje ten Oosten van het huis.

De naam van de plaats werd bekend door heel het land, nadat in den vroegen morgen van 14 Augustus 1758 de buskruitmolen, die op Sollenburg stond, met donderenden slag in de lucht vloog. De ontploffing was, naar tijdgenooten-geschiedschrijvers melden, zoo hevig, dat zelfs te Leiden en te Gouda de slag gehoord werd. De ramp kostte het leven aan drie menschen, verbeiders in de grond der kruitpakhuizen in een poel veranderd was. De ontploffing had tot gevolg, dat voortaan een zoo gevaarlijk bedrijf als gewerd werd.

Foto C. Steenberg.

OVERTOOMSCHEN TUINEN.

ACHTERGEVEL IN HET KANTOOR, UITKOMENDE IN DEN
TUIN VAN OVERTOOM 201.

Eigenaar van Sollenburg was in het jaar der ontploffing Abraham Croock, lid van een bekend geslacht van buskruitmakers. Een Abraham Croock (1641 — 1706) wordt als buskruithandelaar en fabrikant vermeld, een tweede leefde van 1674 — 1704. Of zij gelijk de Abraham Croock III eveneens bezitters van Sollenburg geweest zijn en of in hun tijd de plaats óók dezen naam droeg, blijkt niet. In het Kaartenboek van de Gasthuizen 1680 (ten Gemeente-Archief) komt op de plek van de kruitmakerij enkel de naam „Kroock” voor, maar dit zegt niet dat de plaats reeds toen geen Sollenburg kan geheeten hebben; in den regel noemde men op zulke kaarten enkel de belendende eigenaars.

Na den ramp nam de stad de maatregelen, die zij te voren zonder aanleiding, misschien niet zoo spoedig genomen zou hebben — Abraham Croock, Heer van Oostwaard, was Heemraad van Nieuwer Amstel! Op last van Thesaurieren der stad had den 21 Januari 1760 een Willige Verkoopings plaats, waarbij Sollenburg in vijf perceelen werd verdeeld. Twee hiervan komen aan zekeren Jan Hendrik Troost van Groenendoele; de overige worden gekocht door Jan Pekstok, Juriaan Diemel en Pieter Tombergen. Als een der „lendenen” of bureu wordt genoemd Hendrik de Leth; vermoedelijk de bekende plaatdrukker en uitgever, die hier dus zijn „buiten” had.

De genoemde Troost van Groenendoele komt in de adresboekjes van dien tijd voor als „schilder en in behangselpapieren”. Werkte hij wellicht voor de toen bestaande, op korten afstand gelegen behangselpapierfabriek, die later plaats gemaakt heeft voor het nog heden op den Overtoom bekende huis de „Eendracht”?

Het tegenwoordige grondgebied, ofschoon van aanmerkelijke afmetingen en met een uitgestrekte „wilden” tuin, maakt dus slechts een deel uit van het Sollenburg uit Croock's tijd. In de gang naast het huis kwamen oudtijds een aantal huisjes uit, die ongetwijfeld, naar uit oude terreinbeschrijvingen valt af te leiden, tot de kruitmakerij behoord hebben. In een daarvan, thans voor meubelmakerij gebruikt, meent Dr. C. P. Burger Jr., de tegenwoordige eigenaar van voormalig Sollenburg, dan ook een van de gedeeltelijk gespaarde kruithuisjes te herkennen; de baksteen en de binnenbouw van het huisje wijzen op hoogen ouderdom.

De tweede tuin, waarvan we op blz. 602 een blik op het rococo tuinhuisje geven — echter van elders naar hier overgebracht — dat de uitgang van het in den tuin uitkomende kantoor vormt, is eveneens een voormalige kruitmakerij. Na nauwkeurige uitmeting blijkt, dat hier eenmaal de *Kievit* stond, welks eigenaar op oude kaarten als Kieft vermeld wordt. De grondpapieren, ons eerst in 't vooruitzicht gesteld, konden later niet beschikbaar gesteld worden, maar langs anderen weg weten wij dat de Kievit in het midden der 18de eeuw het eigendom was van Jan en Jacob Balde, van wie de eerste, die bij zijn overlijden gehouden werd voor de „rijkste heer van deze stad”, bekend stond als „bij uitstek zeer weldadig voor alle arme menschen,” koopman en bankier, diamantslijper en juwelier, deelgenoot in een suikerbakkerij en andere bedrijven was. In 1814 wordt nog de naam de Kievit vermeld, maar is er een „glanzerij” te vinden (het laatste bedrijf in de eenmaal hier bloeiende katoendrukkerij-industrie) behorende aan Johannes Gasseling, „Mr. glanser”. De tuin, die zijn ingang op n. 201 heeft, en met het huis plus minus 2000 M² beslaat, zou van de straat af hier zeker niet vermoed worden. Vooral in den voorzomer wolkt hier een weelde van bloemen op, terwijl een kunstmatig beekje langs zijn boorden een overvloed van wild gebloemde bevat, en een schat van vruchtboombloesems een oogst beloven als van een Gelderschen boomgaard.

Onze Overtoom, ook verderop, heeft nog heerlijke tuinen, lustoorden die zoo dicht onder den rook der stad niet gezocht zouden worden.

CORN. J. GIMPEL.

RECHT EN SLECHT.

TWENTSCHE KRITISCHE UITDRUKKINGEN.

EEN echte Twentenaar is van nature geneigd om kort en krachtig voor zijn meening uit te komen en is, wanneer hij aan die neiging zoo nu en dan eens toegeeft, absoluut niet schuw van een krassen term of een hartig woord. Hij houdt er van te zeggen, waar het op staat, zonder zich te bekommeren om het aanbrengen van doekjes voor het bloeden. In dat opzicht toont hij overeenkomst met de Friezen, wier devies: „Rjucht en Sjlucht” hij gevoelig tot het zijne zou kunnen maken.

Evenals veel andere eigenschappen weerspiegelt zich deze karaktertrek in zijn taal. Zij bevat een flinke hoeveelheid kritische termen, die hem in staat stellen zijn gemoed, als dat noodig is, behoorlijk te luchten, om zoodoende te ontkomen aan het voor hem onverdragelijk gevoel, dat hij van zijn hart een moordkuil zou maken. Hieronder laten wij een

lijstje volgen van in dit verband voor zich zelf sprekende betitelingen in Twentsch dialect.

Geven wij volgens aloude zede, den voorrang aan het vrouwelijk geslacht, dat er waarlijk niet al te genadig afkomt. De lijderees aan de praatziekte — jammerlijke kwaal die ons aller moeder in het paradijs reeds parten speelde, toen zij aan het babbelen ging met de booswillige slang — heet hier „'n rëbbel” en „'n kèkèlkonte” of, als zij, een graadje erger nog, niet eens weet wat zij praat „'n toete” of ook wel „teutemeuije”. Een bij de hand wijf, dat niet op haar mondje gevallen is, heeft den liefelijken bijnaam van „'n vége”; terwijl haar tegenhangster „'n sleufken” genoemd wordt. Een ondeugend vrouwmensch, waaraan de heer der schepping, zoo hij het er niet tegen aflegt, toch minstens de handen vol heeft, verdient de benaming „loeder” of wel „schuute”. „'n Loopschuute” heet een vrouw van dat soort, die er een gewoonte van maakt veel buitenshuis te verkeer, en wanneer zij thuis of bij anderen al te veel vergt van de koffiepote, loopt zij groot gevaar bekend te raken als „'n lempe”. Wie daarbij nog tijd en gelegenheid vindt om in ander man's zaken zich te verdiepen en den neus te steken in alles, wat haar niet aangaat, ontkomt niet licht aan den naam van „gaapkonte”.

Het meisje, dat dit laatste zwak heeft, wordt allicht door de eerste de beste „hapschère” of te wel helleveeg voor „'n gaapkonte van en deerne” uitgemaakt. „'n Gapert van en jonge” is op den jongeling van dit slag de populaire kritiek.

Ook hij die zich metterdaad verzet tegen het oud-testamentisch gebod: in het zweet des aanschijns zult gij uw brood verdienen”, krijgt zijn deel, als men hem een afkeurend: „zo-n-en kanes” of „zo-n-en luien kanes” toebedeelt.

Slechts een „Jan Onvenul”, ruw en onverschillig als hij is, blijft voor zulk een betichting ongevoelig.

Een „onwat” is een minder gunstig type van het soort mensch, dat op het voorafgaande lijkt als de eene druppel water op de andere. Meer recht op ons mee-voelen heeft de lange, ietwat onhandige man of jongen, die om deze reden „'n Laban” naar den kop krijgt. Als hij er niet kwaad om wordt, wanneer men hem zoo noemt, dan moet hij toch wel een lobbies, een onnoozele bloedwezen, „'n oozewolter”, zooals dat hier heet. „'n Pinne” is hij of zij, die door een al te groote liefde voor den penning, als medemensch veel aan waarde verliest.

Voor een afkeuring in den overtreffenden trap bezigt men in Twente den scheldnaam „Smakkert” of het nog meer expressieve: „Smakwammes”. Hiermede maken wij een einde aan de opsomming om niet „van het kwade te veel” te krijgen.

Zooals ge ziet, raakt de beleefdheid nogal eens door de oprechtheid bekneld, wanneer de eene Twentenaar den andere „de kaste oetveegt”. Maar ten slotte weten zij wat zij aan elkander hebben en dat is toch ook veel waard.

DE R.

Spreekwoorden uit den vreemde.

— Onthoud een vriendendienst, laat het kwaad verzinken als een steen in het water. (Rusland).

— Wie bouwt volgens ieders raadgeving krijgt een wanstaltig huis. (Denemarken).

— Snel verworven rijkdom verhardt een hart gauwer dan kokend water een ei. (Beieren). G.

Foto C. Steenberg.

OVERTOOMSCHEN TUINEN.

TUIN EN VOORMALIG KRUIHUISJE OP HET TERREIN VAN HET OUDE SOLLENBURG, OVERTOOM 141.

De Ridderhofstad het huis te Werve onder Voorburg.

WANNEER men te Rotterdam den electricen trein neemt en uitstapt aan de laan van Nieuw Oost Indië, heeft men deze slechts te volgen om weldra te komen aan „het Huis te Werve,” dat een riddergoed vertegenwoordigt uit het grafelijk tijdperk.

De Heeren van de Werve stamden af van Wena en waren gesproten uit een tweeden zoon van den burggraaf van Leiden.

Volgens een charter van 1297 werd Hubrecht van de Werve waarschijnlijk reeds in 1262 met de bezitting verlijd. Dat charter luidt als volgt:

„Jan, grave van Hollant, van Zelant ende here van Vrieslant, Oetgier vten hoeke, sinen baeliu van nort holland, saluit. Wi onbieden u dat ghi hubrechte van den werve hout in besitte van sulcken goede als hi was bi ons heren tide ons vaders doe hi was in sinen lesten live en hi betoeghen mach met sinen opene brieve. ghegeve des vridaghes an onser vrouwendach te midden oechtte int jaer ons here MCCXCVII.”

In een acte van verlij van Willem, Graaf van Holland, aan Jan van de Werve, wordt dit riddergoed beschreven.

Op den „heiligen dertienden avont” (Driekoningen) van 't jaar 1402, werd Johannes van de Werve door Albrecht van Beijeren met de heerlijkheid verlijd. Van 1392 tot 1440 verkeerde het kasteel in vervallen toestand, maar werd in dat jaar geheel hersteld en genoemd „Sloetgijn of huyskyn van Matenes,” en in 1462 wordt er gesproken van boomgaarden, potingen, graften, cingels enz. zoodat het weder een aanzienlijke woning geworden was.

Waarschijnlijk is op dit huis het geheime huwelijk tusschen Frank van Borssele en Jacoba van Beijeren tot stand gekomen. Men meent hiertoe aanleiding te vinden, zegt de heer Hofer, in het feit, dat Jan van Matenes op 15 Juni 1429 door Jacoba van Beijeren met het huis te Voorburg 1) werd beleend en later diens zoon Philips. Het huis heeft toen den naam gekregen van „Klein Matenes”. In 1503 werd Philips van Matenes, die monnik geworden was, opgevolgd door zijn broeder Jacob, die in 1516 overleed, wiens zuster Maria in het huwelijk trad met Mr. Jan van Duvendoorde, waardoor de bezitting in diens geslacht overging, waarin ze tot het laatst der 16de eeuw gebleven is. Maria van Matenes overleed in 1558. Volgens het repertorium van het huis te Werve, kwam Jonkheer Werner van Lennip door zijn huwelijk met Maria van Duvendoorde, 22 Juni 1597, in 't bezit van de Werve. Zijn opvolger Juriaan van Lennip kreeg van Prins Maurits een „sauvegarde” of brief van vrijgeleide, in den uitgebreidsten zin en wel „voor zijn huys en hofstede, mitsgaders de ossen, koeien, kalveren, schapen, lammeren en alle andere bestialen, hem toebehoorende en op zijn lande weidende, zoo oock mede de swanendriften, eenden, duyvenvluchten, gansen, hoenders, visscherie en allerhande plantsoenen van boomen, fruitagiën, eertvruchten ende voorts alles anders, wat het sou mogen wesen.” Hij was dus wat we tegenwoordig zouden noemen, tegen inbraak verzekerd; alleen betaalde hij geen premie. Voorts werd aan de „officieren en gemeene soldaten en alle andere personen, hoedanig deselve oock mogen wesen,” bevolen „voorsz Lennip 't volcomen effect van deze onse sauvegarde voortaan ende altijd rustelijck ende volcomentlijck te doen en te laten ghenieten, op poene, dat degene, die bevonden sullen worden, hiertegen ghedaen te hebben, daerover, anderen ten exemple ende na behooren ghestraft sullen worden.

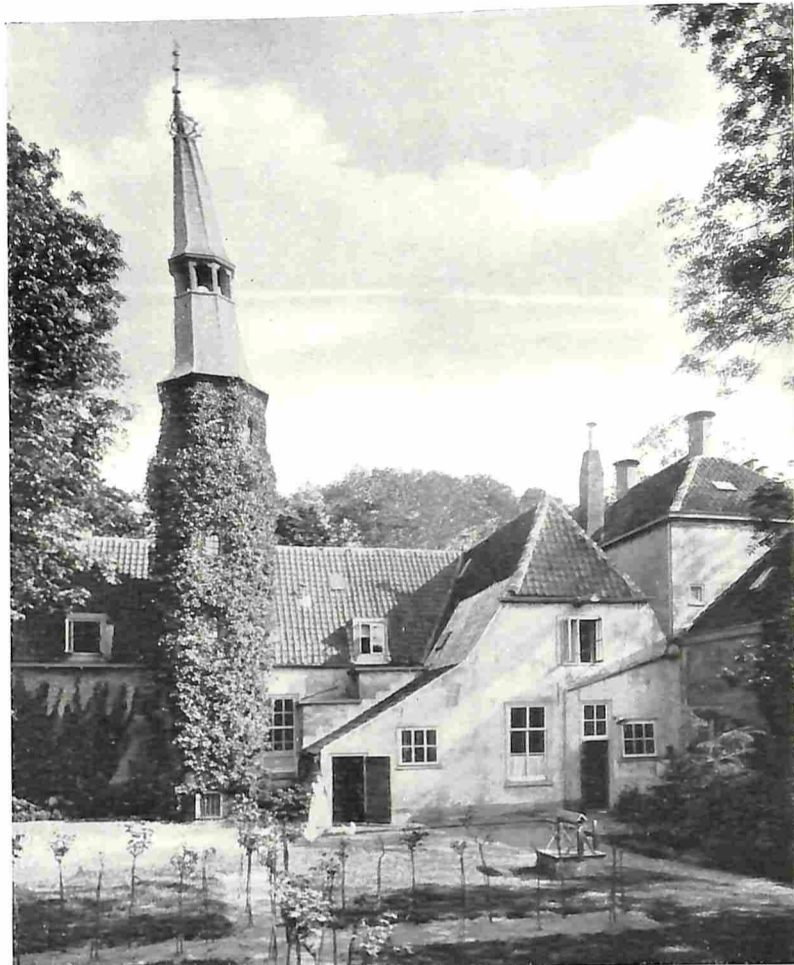

Foto C. Steenbergh.

(HET OULSTE GEDEELTE VAN HET HUIS TE WERVE.)

Ghedaen te 's Gravenhage den XXVten May XVIc ende veertien (get) Maurice de Nassau. (get) Malander. Ter ordonnantie.”

De sauvegarde werd in 1633 door Frederik Hendrik aan Barner en Cunera van Lennip vernieuwd.

Volgens het repertorium werd Franciscus Halewijn, „domheer tot Utrecht, vermogens brieven van onwilligh decreet van 't Hof van Holland” den 13 November 1641 met de heerlijkheid verlijd. Hij was voor zijn nieuw getimmerd huis, aan de scheiding bij de tol, aangeslagen op / 6.- en nog eens voor 1 gld. en 50 st. voor het tuinhuis op de voorlaan en werd in 1669 in de belasting aangeslagen voor 375 gld. In 1734 werd het huis bewoond door Mr Jacob Stas van Halewijn, die eerst gehuwd was met Emilia Maria de la Rivière, in tweede huwelijk met een dochter van Anthony Levijn van Pabst, majoor van de carabinieri van den Prins van Oranje. De Werve had toen wel het toppunt van roem bereikt: een kasteel, waaraan geen kosten gespaard waren, met koepeltoren, voorhof en buitenhof, door een steenen muur gescheiden, prachtige tuinen, waterpartijen en uitgestrekt bosch.

Sedert het midden der 15e eeuw hadden de eigenaars het recht van tolheffing op de laan van de Werve, dat in 1658 en 1673 werd

herzien. Ook hadden zij het recht van uitpad aan verschillende huizen, waaroverpachten waren gevestigd en mochten brieven van 12 Juni 1753 en 19 December 1796, terwyl hun bij consent van Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland van 5 September 1771 vergunning werd verleend om een paardenwatermolen te stellen, tot ontlasting van het water der plaats tot de Broeksloot.

Tot de achterleenen van de Werve behoorde o.a. het bij de Vink gelegen huis ter Wadding. Uit oude papieren blijkt, dat de stadhouder de leenen van het huis te Werve vóór 1672 namens François van Werve, Domheer van Oud Munster te Utrecht, toen reeds als onsterfelijck leen verlijd heeft aan Mr. P. G. van Outeren, Hoogheemraad van Delfland, te Leiden.

In 1741 werd het huis te Werve verhuurd aan den hertog van Arenberg voor / 100.- per maand en van Augustus 1747 tot November 1748 aan den Prins van Hessen — Philipsthal voor / 800.— per jaar; daarna werd het tot 1754 bewoond door den rentmeester van Bijland. Toen behoorden er nog bij vele wei- en hooilanden, het molenhuis, „met recht van den wind”, verschillende woonhuizen in Voorburg en de tol op de laan van Nieuw Oost Indië, die 800 à 1000 gulden opbracht. De Heeren van de Werve hadden ook een vrije lege in de Grootte en in de Waalsche kerk. Den 14 November 1796

Foto C. Steenbergh.

BIJ HET HUIS TE WERVE.

werden de goederen verkocht aan een combinatie Brouwer, Aanink en Schutte. De beide eerstgenoemden — Schutte was inmiddels overleden — verzochten aan de financieele commissie van het voormalige gewest Holland, het bouwvallige huis te mogen sloopen, hetgeen werd ingewilligd, mits het mede op den grond staande huis en het torentje zouden blijven bestaan en behoorlijk onderhouden. Het oude kasteel werd dus afgebroken; slechts het links daarvan staande gebouw bleef over.

In 1828 werd het huis door Mevrouw Ancher Brouwer bewoond. Omstreeks 1848 kwam het aan hare dochter Vrouwe Matha, Maria Ancher 2), echtgenoot van Jhr. Mr. Frederik Lodewijk Herbert Jan Bosch van Drakenstein te Amsterdam. Den 15 Mei 1851 werden de goederen door haar verkocht aan Vrouwe Emma Pietermaat, echtgenoot van den Heer Willem, Joseph Angelinus Uelses, die ze in Mei 1856 voor f 29000.- verkocht aan den Heer M. H. F. H. Hoffman te 's Gravenhage. De plaats was toen 28 H. A. groot. Hij verkocht de bezitting in September 1890 aan den heer G. J. Keld, die ze voor f 30000 overdeed aan den Heer Bicker Caarten.

Daarna kwamen de goederen in 1904 voor f 50000.- in 't bezit van de Heeren Vas Visser, Knocke & Co. Van deze combinatie werd de plaats gekocht door Mr. F. van Hasselt te Rotterdam, die het Huis te Werve thans nog bewoont. 3)

K. L. SCHAMP.

1) Er bestaat nog een huis te Werve onder Rijswijk, thans toebehoorende aan de familie Labouchère.

2) In 1802 plaatste haar zoon den naam zijner moeder vóór den zijnen en het geslacht heet sedert dien tijd Brouwer Ancher.

3) Ik heb geput uit F. A. Hoefler „het Huis te Werve”, A. W. de Vink „Voorburgsche buitenplaatsen en uit authentieke bescheiden, mij door Mr. F. van Hasselt mij bereidwillig ter inzage verstrekt.

DUYFJE.

WIE kent uit de geschiedenis niet den naam van Düveke, de dochter van Siegbrit Willems, de Amsterdamsche burgervrouw, die eenigen tijd Denemarken regeerde, toen Christiaan II, die in 1513 den troon besteeg, de lolie van Bergen, die „schoon was als het morgenrood en lieflijk als haar naam,” als minnares aan zich had weten te verbinden.

Waarschijnlijk tengevolge van een vergiftiging, door middel van kersen, maakte een kort maar hevig lijden in 1516 een einde aan het jonge leven van de dochter van „Moeder Siegbrit,” welke laatste men als heks had pogen te verdrinken en op wier hoofd de haat van een geheel volk rustte.

Toen indertijd Prot. Stracké aan de door hem vervaardigde marmeren buste den naam „Duyfje” had gegeven, meenden sommigen dat die beeltenis de herinnering moest bewaren aan het veelbesproken meisje van Obslö, de voorstad van Christiania, wier vroegtijdige dood zulk een grooten invloed heeft gehad op de geschiedenis der Scandinavische Rijken.

Intusschen zou blijken dat men hier te ver had gezocht. De bedoeling van den kunstenaar was n.l. geen andere dan een voorstelling te geven van een Amsterdamsch weesmeisje uit de 19de eeuw. De naam heeft hier den verklaarders parten gespeeld. Hij ontleende dien naam voor zijn kunstgewrocht aan de afbeelding in de, uit het jaar 1581 afkomstige, poort van het Burgerweeshuis aan de Kalverstraat, eerder het St. Lucia klooster, waaraan de nabijzijnde St. Luciënsteeg nog de herinnering

bewaart. Wij zien n.l. in die poort een aantal weezen uitgebeeld, die het oog gericht houden op een Duif met uitgespreide vleugels, welke vogel aldaar haar plaats dankt aan de omstandigheid dat van ouds de gast-en armenhuizen gewijd waren aan en geacht werden onder bescherming te staan van den Heiligen Geest, als Leidsman der menschen. In verband hiermede werden dergelijke stichtingen voorheen vaak Heilige Geest huizen genoemd.

Dat de Duif tot symbool van den H. Geest werd, laat zich te makkelijk verklaren uit de aan dezen vogel toegeschreven reinheid en teederheid.

F. W. DRIJVER.

BARBARIJSCH E SCHAPEN.

(Vervolg van blz. 597.)

H IJ bleef lang aan zijn tafeltje zitten, zijn koffie daar gebruikend in plaats van buiten onder de veranda. De Fransche schilder en zijn vrouw gingen heen en hij bleef alleen. Hij was benieuwd wat Lady Wyverne op dat oogenblik deed, of zij zich in haar kamer had opgesloten, naar bed was gegaan, of dat ze buiten op de veranda was. Zij zou hem toch zeker in de gelegenheid stellen met haar te spreken. Als ze het niet deed was hij van plan zich zelf die gelegenheid te verschaffen. Hij wachtte tot de familie en de bedienden veilig aan het avondmaal zaten. Toen wandelde hij naar buiten, naar de kleine plaats, en ging naar de piek waar hij gestaan had op den avond van Lady Wyvernes aankomst, bij het hek onder de Judasboomen. Hij keek niet dadelijk omhoog, maar haalde de zilveren doos te voorschijn en rolde zorgvuldig een

DUYFJE.

DE POORT VAN HET AMSTERDAMSCH E BURGERWEESHUIS AAN DE KALVERSTRAAT.

Foto C. Steenberg.

AAN DE ALKMAARDER OF LANGE MEER.

cigaret. Toen hij haar tusschen zijn lippen aangestoken had, keek hij naar de veranda.

Daar was ze niet, maar hij zag licht schijnen in haar kamer waarvan het raam open was. En kort daarna zag hij haar gestalte als een zwarte schaduw heen en weer gaan in de verlichte ruimte. Wat was ze aan het doen? Aan het pakken misschien, of maakte zij zich klaar om naar buiten te komen? Hij wachtte rustig. Na een poosje zag hij haar gestalte niet meer. Maar het licht brandde nog. Hij had zijn cigaret opgerookt. Hij wierp het eindje weg.

Toen opende hij zijn mond en begon het vreemde Oostersche lied te zingen of liever te klagen, waarmee hij Lady Wyverne had begroet vóór hij ooit met haar gesproken had. Het was een lied van een Caïd die een danseres beminde en die haar veel geschenken gaf, gouden en zilveren armbanden, amuletten en sluiers, een egelvoet en een poeder van hashish. Wanneer ze ook danste was hij er om naar haar te kijken en ten laatste speelde hij op de *derbouka* ten aanschouwe van heel de stad en zij danste op de melodie. En toen hij geëindigd had gaf hij haar de *derbouka* om aan den muur van haar kamertje op te hangen als teeken van haar macht.

Het was een lied met veel coupletten, maar ten laatste was het uit.

De Spahi keek naar het licht, stak een andere cigaret aan. Nog kwam ze niet.

Toen zong hij de *chanson des vacances* van de kinderen van Ziban; en daarna zong hij het lied van den Groot Mozabiet, wiens liefde als huwelijksgift het hoofd van Ali, den schoonzoon van den Profeet eischte. De Mozabiet vermoordde Aïi in de moskee met een sabel, en sinds dien tijd zijn de Mozabieten door alle Arabieren gehaat. Toen hij aan het laatste couplet kwam, het haatvers, verhief Benchaâlal zijn stem terwijl hij zijn hoofd oplichtte.

In de stilte die volgde hoorde hij het geraas der rivier die door den pas stroomde. Zijn bloed brandde in hem en er was een gesuis in zijn hoofd — dat verbeeldde hij zich tenminste — dat veroorzaakt scheen te worden door het golven van dat brandend bloed door zijn aderen en slagaderen. De roerlooze boomen ergerden hem. De witte weg, stil en verlaten, ergerde hem. De zwarte rotsen die dreigend boven het hotel uitstaken, maakten hem woedend als hij er naar keek. Alles scheen stil om zijn onmacht gade te slaan, om getuige te zijn van de teleurstelling zijner wenschen.

Maar hij kon nog niets doen. Hij moest wachten totdat de hotelhouder en zijn vrouw naar bed waren. Nog een uur zou hij wachten, en als zij dan niet tot hem gekomen was, zou hij tot haar gaan. Hij verwijderde zich van het hek en ging naar buiten, naar den witten weg. Daar slenterde hij zachtjes op en neer, op en neer.

Boven hem werd de diep purperen hemel helder van een zilver licht.

Met de maan zou zij zeker komen!

Lady Wyverne zat op haar kamer in een harde leunstoel welke zij van het raam teruggetrokken had. Ze was bezig geweest een paar dingen in een koffer te pakken. Ze werd verteerd door een zenuwachtige onrust welke het haar bijna onmogelijk maakte stil te blijven, en het pakken scheen haar toe een besluit te versterken hetwelk zij dacht genomen te hebben, het besluit Benchaâlal niet meer te zien. Zij zei tot zich zelf dat haar man haar alleen kon laten of bij haar blijven, slapen of waken, zorgeloos kon zijn of op zijn hoede. Het liet haar koud. Zij had afgedaan met haar gril. Want ze had zich zelf wijs gemaakt dat het een gril was. De ontzetting welke ze gevoeld had toen ze, neergehurkt op den grond, zich verscholen had in den mantel van den Spahi, had uit haar geest de grilligheid gebannen welke haar altijd beheerscht had. Want het gevoel dat zij voor Benchaâlal had gehad was slechts een gril geweest.

Dat zei ze steeds opnieuw tot zich zelf. Zij wilde haar waardigheid nooit meer in de waagschaal stellen. Het was voorbij, dat „pretje” in de woestijn en het had Goddank tot geen kwade gevolgen geleid. Want Crumpet kon niets weten. Zijn onverwachte terugkomst moest werkelijk te wijten zijn geweest aan de onbehaaglijkheid van de herberg bij den zoutberg. Het moest haar eigen gevoel van schuld geweest zijn dat haar iets vreemds in zijn houding had doen zien, een zekere koudheid en terughouding welke ongewoon waren in hem.

In het ergste geval moest zijn achterdocht zeer vaag geweest

zijn. De gedachte kwam bij haar op dat Achmed gepraat kon hebben, of als hij het nog niet gedaan had, nog praten kon, zeggen wat hij wist. Maar waarom zou hij dat doen? Ze vermoedde dat hij in dienst van Benchaâlal was, hoewel de Spahi haar dat niet gezegd had. Ze wist dat Achmed dien dag naar de dorpen geweest was. Hij had den Spahi ongetwijfeld gezien. Benchaâlal had de zaak zeker in orde gebracht. Zij zette haar vrees op zij, zei tot zich zelf dat ze er goed afgekomen was, en besloot in het vervolg niets meer te doen te willen hebben met iets vreemds, wat dan ook, dat in Afrika haar nieuwsgierigheid opwekte.

Ze ging in den harden armstoel zitten en nam een boek op. Het was een Fransche roman. Toen ze naar de eerste bladzijden keek scheen ze het geklikklak van hoog gehakte laarzen op de trottoirs van Parijs te hooren. En ze aanbad Parijs. Het zou heerlijk zijn het terug te zien, heerlijk naar de winkels te gaan en

Benchaâlal begon het klagend lied te zingen van den Caïd die de danseres liefhad en voor haar op de *derbouka* speelde.

Lady Wyvernes roman viel in haar schoot. Zij zat heel stil en luisterde.

Het was leelijk, ja, het was heel leelijk. Die huilerige stem zou geen succes hebben als ze in haar wereld zong. Die melodie zou men al te stuitend-afschuwelijk vinden. En toch trok het haar aan, boeide het haar en deed haar spijt voelen dat ze niet vrij was, vrij als een man is om zijn grillen op te volgen, iedere geheimzinnigheid welke hem aantrekt te onderzoeken, zijn voeten te zetten op ieder pad dat naar een land van belofte schijnt te leiden.

Het moest heerlijk zijn geheel vrij te wezen!

Afrika en en zijn volk hadden in Lady Wijverne een avontuurlijken geest gewekt welke dikwijls slaapt in hen die in hooge mate grillig zijn, en deze avontuurlijke geest strekte de armen uit naar den Spahi, als naar een tovenaer die datgene kon geven waarnaar men verlangde.

Benchaâlals stem stierf weg, haar einde vindend in de lucht, als een ding dat men omhoog werpt naar de sterren.

Lady Wyverne nam haar boek weer op. Maar alle bekoring van Parijs was uit de bladzijden verdwenen die nu dor en hard waren als het plaveisel waarover de hooge hakken klikklakten. Ze dacht aan naakte bruine voeten, die zachtjes traden in Afrikaansche muilen.

Weer zong Benchaâlal.

Ze wist heel goed waarom hij zong.

Het was zijn oproep tot haar om tot hem te komen. En ze zou er niet aan gehoorzamen. Ze zou zoo dadelijk de *persiennes* sluiten, zich ontkleeden, het licht uitdoen en naar bed gaan. Ze keek naar het bed. Het was om in te slapen. En ze zou niet slapen. Hoe totaal onmogelijk zou het zijn, te slapen!

Le *chanson des vacances* klomk haar niet zeer vroolijk in de ooren. Ze wist niet wat het beteekende, maar verbeeldde zich dat het een lied was van de droefheid der woestijn.

Terwijl ze er naar luisterde dacht ze aan den volgenden morgen. Den volgenden ochtend zouden ze zeker heengaan. Wederom zou ze alleen zijn met Crumpet. Haar verkeer met den Spahi had haar oogen geheel en al geopend voor de onbeduidendheid van Crumpet — behalve wanneer hij boos was. Ze was er van overtuigd dat haar man, als hij eenmaal tot kwaadheid geprikkeld was, indrukwekkend, zelfs verschrikkelijk zijn kon. Maar anders.! Er was iets tragisch in het feit een man te hebben die alleen maar interessant kon zijn als hij woedend was.

Benchaâlal was altijd interessant en ze had hem nooit woedend gezien. Nu zong hij het lied van den Mozabiet die den schoonzoon van den Profeet vermoordde in de moskee. Het haatvers klomk luid in haar ooren. Toen werd het stil. Zij luisterde. Ze verwachtte nog een lied. Maar de stilte duurde voort en nu was ze er zeker van dat de Spahi begrepen had dat zijn oproep vergeefsch was.

Was hij heengegaan?

Ze wilde het graag weten, maar ze bewoog zich niet van haar stoel en na een poosje nam ze haar boek weer op.

Maar haar rusteloosheid nam toe en ze vond het bijna onmogelijk stil te blijven. Het lezen over Parijs had haar gedachten terug doen gaan tot den dag dat ze met haar man den sterrewicheelaar had bezocht. Ze riep zijn geschreven woorden in haar geheugen terug.

(Wordt vervolgd).